

KORAK V OBNOVITEV SLOGE DELAVSKIH UNIJ

RAZMAH BORBE MED AFL IN CIO JE TREBA PREPREČITI!

Neukročena civilna vojna med njima bi imela za delavstvo pogubne posledice

Igranje z ognjem. — Kongres čaka prilik za sprejem postav, ki bi unijam vzele svobodo

Ničesar bi ne moglo v tej deželi povzročiti ugodnega položaja za fašizem bolj kot bi ga bratomorni boj med AFL in CIO. Unija bi skebala zoper unijo. Poboji med pristaši ene in druge bi bili večji in pogostejši kot so bili med pristaši UMWA ter PMA v Illinoisu. Še nedavno je izgledalo, da se bo tako umorno stanje razširilo po vseh Zed. državah.

Rohnenje v Denverju

Na zadnji letni konvenciji Ameriške delavske federacije (AFL), ki se je vršila v Denverju in je bila zaključena prošli teden, je skozi vse dni razprav izgledalo, da je civilna

razum ter enotno delavsko federacijo. Četudi na konvenciji v Denverju njihov glas ni mogel nadkriti kliče za borbo proti CIO, je koncem konca vendarle prevladal, ne v konvencijni dvorani, ampak v argumentih s tistimi, ki so na čelu AFL, oziroma starih, konservativnih strokovnih unij, zdrav človeški razum.

JOHN L. LEWIS
predsednik odbora industrialnih unij

Tako so nastali v poplavi napadov drug proti drugemu tudi predlogi za posvetovanje med CIO in AFL, ki naj bi zajezilo razkol in ugledilo pot v združenje vseh unij v skupno zvezo. Konferenca CIO v Atlantic Cityju je predlagala, da naj si vsaka stran izbere za to posvetovanje sto zastopnikov, torej CIO 100 in AFL 100. Vrh tega bi morala AFL v naprej izjaviti, da prizna načelo industrialnega unionizma in nedotakljivost jurisdikcije sedanjih industrialnih unij povsod, kjer imajo pogodbe s podjetji že sklenjene, ali pa se pripravljajo, da se uveljavijo.

Predstavniki AFL, zbrani v Denverju, so odklonili oba predloga. Sprejeli pa so načelno predlog za posvetovanje, na katerem naj zastopajo AFL trije in CIO trije člani. Pridejo naj skupaj ne da bi se kaka stran v naprej obvezala kaj in kedo naj bodo industrialne in kaj ter kdo strokovne unije. CIO je nato od svojega prvotnega predloga odstopil in sprejel predlog AFL. Zastopniki obeh skupin se snidejo v ponedeljek 25. oktobra v Washingtonu — trije od vsake — toda v resnici bodo neuradno zastopane na posvetovanju s svojimi reprezentanti vse velike unije (Nadaljevanje na 3. strani.)

WILLIAM GREEN
predsednik Ameriške del. federacije

vojna med unijami dveh nasprotnih si taborov ne samo neizogibna, ampak da bo postrelena do ekstremnosti.

Voditelji AFL so bili na svoji konvenciji v napadnih na CIO skrajno brezobzirni. "Advance", glasilo unije ACW, in enako tudi glasilo unije premogorjev ter razni drugi listi in voditelji unij CIO so bili v odgovorih in polemikah z AFL prav tako nekompromisni. CIO je prošli teden imel prvo veliko konferenco zastopnikov pridruženih unij, na kateri je bil glavni predmet — kako odbiti napade AFL in ji vračati sprotinapadi.

Mnenja, ki so jih izražali predstavniki teh dveh unijskih zvez drug proti drugemu, so bila tako "ognjevit", žaljiva in izživalna, da niso dajala nikakega upanja v sporazum. Oba tabora, posebno še AFL, sta poudarjala, da sta pripravljena na odločilno borbo. A vendar, — oboji so se po plohi hudih besed in pod vplivom razsodnih ljudi premislili in niso skočili v katastrofalni razkol.

Razsodnost na pohodu

V AFL in v CIO je veliko odgovornih funkcionarjev, ki so delovali in še delujejo za spo-

GRADIVO V "PROLETARCU"

morda ni vse zanimivo. Ampak baš tisto, ki je najmanj zanimivo, je delavcem najbolj potrebno

"SEDEČI STAVKARJI" ZMAGALI

V premogovniku Lehigh Navigation Coal kompanije v Coal Dale, Pa., je ostalo na sedeči stavki 41 premogorjev 1.300 čevljev globoko toliko dni, da je družba na posredovanje gubernorja Earla pristala v predlog za pogajanja s stavkarji. Na sliki so delavci, ki so sedečim stavkarjem poslali v rov živila in odejo. Iz simpatije do njih je bilo pri isti družbi na stavki par tisoč drugih premogorjev.

KAMPANJA ZA UNIJE V MASNIH OBRATIH STANE VISOKE VSOTE

Največji uspehi doseženi v avtni, jeklarski in tekstilni industriji. — Naloga šele pričeta

Konferenca zastopnikov unij CIO v Atlantic Cityju, ki se je vršila prošli teden, je bila zelo poučna. To je bilo prvo širše zborovanje CIO, na katerem so z vseh strani pretresali vprašanje, kako čimboljše zasnovati kampanje, katerih namen je pridobiti milijone neorganiziranih delavcev v unije. Razpravljali in sklepali so na podlagikušenj, katerih imajo obilo. Milijone delavcev v masnih industrijah, v pisarnah, v rudnikih, na farmah itd. je še neorganiziranih. Vsi ti so žrtve neorganiziranega izkoriščanja. Ker so brez unije, in brez zastopstva v političnih uradih, ni nikogar, ki jih bi branil.

Organizirati delavce v unije ni enostavna stvar. Ako agitatorji delujejo med neorganiziranimi delavci polagoma, se diskreditirajo in kompanije jih med svojimi ljudmi zlahka očrni. Če planejo v stavko neorganizirani in neizkušeni delavci, so v polnem prav tako, ako ne še bolj neizogibni.

Ko se je CIO lotil dela v tako velikem obsegu, kot ga je začel lani, so imeli vodilni člani vse to v vidu. Ampak s cincanjem se tudi nič ne doseže, torej je treba akcije, ki bo kaj zalegla, četudi so radevselej priznali, da bodo žrtve velike.

Mnogi delavci so vsled svojih aktivnosti za unijo bili odlovljeni, vpisani na črno listo, in tudi takih ni malo, katere so bossi vsled njihne agitacije za unijo uničili.

Sidney Hillman je na konferenci CIO v Atlantic Cityju po-

ročal, da se je agitacija za pridobitev delavcev v unije v zvezi s takim oviram vodila kot da ovir sploh ni.

Kampanje za organiziranje delavcev v unije, ako se jih hoče uspešno podvzeti, so združene z visokimi stroški. Iz Hillmanovega poročila je razvidno, da se je potrošilo v kampanji za unijo med tekstilnimi delavci okrog milijon dolarjev, in skoro vsa to vsota je prispevala ACWA. V tekstilni industriji je uposlenih v tej deželi 1.300.000 delavcev. Več sto tisoč je že pridobljenih v unijo.

V času stavke jeklarskih delavcev je CIO potrošil v njegovo oporo \$860.000. Organizatorična kampanja za udržitvev unije avtnih delavcev je istotako stala stotisočake.

Te unije (jeklarska, avtna in tekstilna) imajo že precej nad milijon članov. Kampanja med delavci v tekstilni industriji je baš zdaj v polnem zamahu. Sploh so unije CIO v zvezi silovitemu sovražnemu nastopu korporacij, vigilantov, policije in sodišč dosegle v enem letu toliko uspehov, kakor unije prej skozi desetletja. In bitka ter organizatorična kampanja je šele v početku, je dejal Hillman.

Pogozdovanje v Sibiriji

Sovjetska Rusija je pogozdila v Sibiriji prošle leto nad milijon hektarjev goščav. Gre se ji posebno za ohranitev nekaterih redkih živali in ptic, ki se nahajajo samo še v teh krajih.

Novo japonsko cesarstvo na severnem Kitajskem ima 80,000,000 ljudi

Naravna bogastva za Japonsko glavna pridobitev. — Zagozda med Sovjetsko Unijo in Kitajsko razširjena in podaljšana

Strategi japonskega imperializma so obrnili s svojo "ne-napovedano" vojno proti Kitajski pozornost svetovne javnosti zgolj na bitke za Shanghai in na avijonske napade na glavno mesto Nanking ter na južno-kitajsko pristanišče Kanton.

Nov japonski protektorat

Med tem so skoro nemoteno v nekaj tednih — dasi po dolgotrajnih pripravah, osvojili velik kos Kitajske na severu, ki je večji, kot pa države Pennsylvania, Delaware, Maryland, Virginia, West Virginia, North Carolina, Georgia, South Carolina, Tennessee, Kentucky, Ohio, Indiana in Illinois skupaj.

Na tem ozemlju živi okrog 80.000.000 Kitajcev, ali približno toliko kot ima prebivalcev Japonska sama.

Japonska armada je osvojila tudi nekdanje glavno mesto kitajskega cesarstva Peking. Od kar je Kitajska republika, mu je ime spremenila v Peiping. Japonci so mu zdaj dali nazaj njegovo staro ime.

Osvojitev severne Kitajske japonski armadi ni bilo težko delo. Odpor Kitajcev je bil šibek. Njihova armada na severu je bila staromodna. V boju z dobro izvežbovno, moderno mehanizirano japonsko armado je kitajska oborožena sila na severu kmalu podlegla.

Tako ima Japonska zdaj na Kitajskem dve veliki provinci (Mandžurijo in severno Kitajsko), kamor misli izseljevati odviske svojega prebivalstva in črpati surovine za svojo industrijo ter pridelke za prehranjevanje svojega prebivalstva.

"Komunizem" in prirodni zakladi

Japonska propaganda sicer trdi, da je mikado poslal svojo armado na Kitajsko, ker je Japonska v "silobranu". Vrh tega proti Kitajski "komunizem", pred katerim jo je treba oti. Vlada v Tokiu trdi, da kolje Kitajce na Kitajskem zgolj iz naklonjenosti do Kitajske. Pripravljena jo je vzeti v varstvo in od Kitajcev ne zahteva drugega, kakor prijateljstvo do Japonske. Obe drželi bi potem vzajemno delovalaj obojestransko korist.

Resnica nasprotna

Resnica je, da hoče Japonska podložnost Kitajcev in pa kitajska bogastva za izrabljanje v svojo korist. Z Mandžurijo si je pridobila velike prirodne vire in prostran

teritorij za naseljevanje. Z nadaljnjimi kitajskimi provincami na severu, ki jih je okupirala prošle tedne, pa je pridobila najbogatejše sklade premoga, kar jih je na Kitajskem, velike plasti železne rude, aluminija in raznih drugih rud, bogate gozdove, rodovitna polja, na katerih pridelujejo Kitajci bombaž, prostrane pašnike in razna druga bogastva, na kakršnih so japonski otoki revni, a na Kitajskem jih je v izobilju in so bili dozdaj večinoma le površno izrabljani.

Vojna Japonske proti Kitajski je torej roparska vojna, ne pa vojna proti "barbarskemu komunizmu" in kitajski zaostalosti, kakor zatrjuje svetu japonska vladna propaganda.

Nevarnost za USSR

Ako se Japonska v novoosvojenih deželah in v Mandžuriji docela utrdi in si zgradi še močnejši vojni aparat kot ga že ima, bo imela sovjetska Rusija ob Sibiriji skozi od Vladivostoka pa daleč v notranjost sila nevarno sosedo, ki ni ne skriva, da je njen namen iziniti Rusijo in vse druge vnanje sile iz Azije. Ni torej čudno, da ima Rusija v Sibiriji armado par sto tisoč mož, ki je prvovrstno oborožena, dalje stotine vojnih aeroplanov in ob Pacifiku jato podmornic. V svrhu boljše pripravljenosti si gradi v Sibiriji municijsko in-

dustrijo, polni skladišča z živili, strelivom in obleko, in gradi utrdbe ob meji. V Moskvi dobro čutijo, da japonski imperializem se ni naselil, pač pa hrepeni po novih osvajanjih. Njegove prežeče oči se vajo po pacifičnih ozemljih, po Vnanji Mongoliji in po Sibiriji. Z novoosvojenimi deželami je pod japonsko vlado že zdaj nad 200.000.000 ljudi. Podjarmljeni ljudstva bodo imela težko, dolgotrajno borbo, predno se je rešijo.

Španski delavci imajo mnogo prijateljev

Angleški laboriti so nedavno spet prispevali \$200.000 španski lokalistični vladi, da jih porabi v vojni proti fašizmu kakor sama smatra za najboljšo. Dalje je kongres angleških strokovnih unij sprejel resolucijo, s katero urgira angleško vlado, da naj privoli španski vladi kupovati municijo v Angliji. Ker je Anglija sedaj nevtralna, ne prodaja municije Španiji, dočim jo španski fašisti dobivajo v izobilju iz Nemčije in Italije.

Vojne pesmi, kakor pijanske pesmi, trezni ljudje redkokdaj pojejo. — "A. G."

ZA ZDRUŽENJE VSEH UNIJ V SKUPNO INTERNACIONALO

V Moskvi so se že pred dobrim letom in pol odločili, da ne bodo komunistične internacionalne strokovnih unij nič več negovali, ker se jim akcija ni obnesla.

Zato je zveza unij v USSR pripravljena pridružiti se mednarodni zvezi strokovnih unij, ki jo vodijo socialisti, pod pogojem, kajpada, da dobe komunisti v nji toliko važno mesto, kot jim po velikosti njihovih organizacij v sovjetski Uniji pripada.

Socialisti so za sporazum, a komunistom ne zaupajo, češ, skušnje nas uče, da smo se še vselej "urezali". Komunistična

strokovna internacionala pa želi dokazati, da ji je resno za enotnost in zato si že mesece prizadeva, da pride v sporazum s socialistično mednarodno zvezo strokovnih unij.

Razen v USSR se ni mogla komunistična unijska zveza nikjer uveljaviti. Zato je prenehala snovati svojo internacionalo in se odločila za skupnost s socialisti.

Kako bodo pogajanja izpadla, je seveda zdaj še vprašanje, a izgleda, da koncem konca le pride do združenja, ker je združenje potrebno v interesu vsega delavstva vseh poklicev.

NORČEVANJE Z BREZPOSELNI MI

Casopisje, ki ga lastujejo magnati in bogate korporacije, se rado norčuje iz tistih brezposelnih, ki prejemajo relief, namesto da si bi poiskali delo. Pravi, da reliefniki izrabljajo davkoplačevalce, ker rajše prejemajo podporo, kakor da bi se preživljali s poštenim delom.

Chicago Tribune na primer trdi, da prejema v Chicagu podporo med drugimi 32.160 takih oseb, ki so za delo sposobne, dočim imajo privatne posredovalnice ponudbe podjetnikov za 14.000 služb, toda jih ne morejo izpolniti, ker ni delavcev, ki bi jih hoteli prevzeti. To je seveda propaganda proti brezposelnim "na relifu". Verjetno je, da imajo privatne posredovalnice precej takih "služb" na razpolago, katerih ne morejo izpolniti. Toda kakšne so te službe? Prvič, treba jih je drago plačati, denar pa si razdelita lastnik posredovalnice in delodajalec. Te službe so večinoma začasne, to je, delavca drže nekaj časa, nato ga odslovo in izkoristijo drugega na enak način. Dalje so tu in tam na razpolago take "službe", v katerih mora delavec garati za kak kvoder na uro, da ne zasluži niti za hrano in obleko. Dajte brezposelnim priliko dobiti delo, ki bo dostojno plačano, pa ga bo vzel veliko rajše kakor relief.

Vatikanska diplomacija zavožena v fašizem

Z nobeno pogodbo ni Vatikan zavozil svoje politike toliko kakor s paktom, ki ga je pred leti sklenil z Mussolinijem. Papež je z njo dobil kosček zemlje za svojo državo in "vojno odškodnino", a ob enem je postal s svojo "državo" vred poljubno orodje italijanskega fašizma. Ako sodimo po člankih v Mussolinijevem glasilu, je papežu namignjeno, da je fašizem v Italiji že tako utrjen, in mladina toliko pod fašističnim vplivom, da mu pomoč katoliške cerkve in papeža ni več neobhodno potrebna. Diktator

Hitler, dasi sam katoličan, pa cerkvi še veliko bolj kaže roge, čeprav mu je papež že dostikrat zagotovil, da je v vojni proti "komunizmu" pripravljen sodelovati z njim in prav tako vsa katoliška cerkev v tretjem rajhu.

Zelo ponesrečena poteza je bilo tudi pastirsko pismo španskih škofov, o katerem pišemo na 2. strani v tej številki. Cerkev je povzročila ogromno moralno škodo.

Vrh vseh teh neprilik in polomijad je prišel Vatikan v smolo tudi radi japonske inva-

zije na Kitajsko. Zastopnik ameriške časniške agencije Associated Press je dne 14. oktobra brzojavil ameriškiemu časopisu iz Vatikanskega mesta (papeževemu države), da je sveta stolica v zaupnem pismu naročila katoliški duhovščini na Kitajskem in Japonskem, naj podpira japonsko armado na Kitajskem vselej in povsod, kadar se bori proti "komunizmu". Vest so priobčili vsi ameriški dnevniki in poročevalci je v nji izjavil, da jo je dobil iz "zelo zanesljivega vira".

V Vatikanu so se zdrznili,

kajti kaj naj svet misli o cerkvi, ki je z dušo in telesom udingana fašizmu in ga podpira na bojiščih! Zato je sveta stolica svojemu apostolskemu delegatu v Washingtonu naročila, da naj agenciji Associated Press pojasni, da je bila vest glede pomoči katoliške cerkve v korist japonske invazije na Kitajsko izmišljena in ameriške liste prosi, da jo prekličejo. Vatikanu so ustregli in priobčili njegovo znanje. Ampak verjame mu nihče, kajti dejstva so boljše dokaz kakor zanikajoče besede.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE.
NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75
za četrt leta \$1.00.
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka
popoldne za pričetek v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co.,
Inc. Established 1906.

Editor Frank Zaitz.
Business Manager Charles Pogorelec.
Asst. Editor and Asst. Business Manager Joseph Drasler.

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries: One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864.

Odgovor katoliške cerkve, kakršnega je bilo pričakovati

Pastirsko pismo škofov v fašističnem delu Španije, v katerem apelirajo za pomoč generalu Francu, je osupnilo mnoge, ki verujejo v krščanstvo. Cerkev, ki se navdušuje za vojno v korist fašizma, ni in ne more biti krščanska. Zelo je presenetljivo pristaše krščanskih nazorov tudi odstop škofa škofije Baskie. Vatikan ga je v to primoral, ker ni hotel podpisati pastirskega pisma za fašizem v Španiji.

Potrebnost je, da se v obrambo krščanskih idej nekdo zga-ne, pravijo v Angliji in Zed. državah razni cerkveni moške protestantskih konfesij. V Zed. državah je 150 vplivnih protestantskih duhovnikov, profesorjev in laikov izdalo spomenico, v kateri so vprašali katoliško duhovščino v Ameriki, kaj ona misli o pastirskem pismu španskih škofov. V nji poudarjajo, da so fašisti v Španiji rebeli, ki so se zarotili vreči ustavno vladno, katera je na krmilu po volji večine volilcev. Kaj misli katoliška cerkev v Zed. državah o Murih, ki jih ima general Franco v Španiji? Ali morda branijo krščanstvo? In o nemški intervenciji v Španiji? Hitlerjev režim preganja katoliško cerkev v Nemčiji, ali je potem mogoče, da se zanjo bori v Španiji? Dalje, kaj misli oficijelna katoliška cerkev v Zed. državah o napadih Hitlerjeve in Mussolinijeve zračne flote na civilno prebivalstvo v španskih mestih? Sploh, ali se s pastirskim pismom škofov v Španiji, ki hočejo pomoč fašizmu, strinja in ali ga smatra za krščanski ali za fašističen dokument?

Odgovora dolgo ni bilo, kajti visoka katoliška hierarhija v tej deželi na taka vprašanja iz vrst veljakov protestantske cerkve ni bila pripravljena, ker jih ni pričakovala. Drugim enostavno zaluči, da so komunisti, ali da simpatizirajo s "komunizmom", toda voditeljem protestantske cerkve takega očitka ne more vreči.

Končno so se katoliški svečeniki dogovorili, kakšen naj bo odgovor, da bodo "argumenti" v njemu "držali". Izročil ga je v javnost Rev. Samuel Knox Wilson, predsednik Loyolske univerze v Chicagu, ki jo vodijo jezuiti. Podpisali so ga razni vodilni katoliški duhovniki in laiki. In kaj pravijo? To, kar je bilo pričakovati. S pastirskim pismom španskih škofov soglašajo in ga opravičujejo, češ, da se katoliška cerkev v Španiji bori ob strani generala Francu proti "komunizmu", ki je poklal že nad štirinajst tisoč duhovnikov, nun in laikov, porušil cerkve, zaplenil cerkveno imovino in izvršil razne druge zločine proti krščanstvu. Katoličani sovražijo vojno, pravijo v odgovoru protestantom, toda upor v Španiji proti lojalistični vladi je povsem upravičen in katoličani ga podpirajo, ker so za Boga in krščansko civilizacijo... Komunistem pa sovražijo oboje — Boga in krščanstvo.

Zares — prav jezuitski "argumenti", ki morda vlečejo katoličane in nepoučene drugogverce, a pametnih ljudi in resničnih pristašev civilizacije niso prav nič prepričali, da je to, kar počne oficijelna cerkev v Španiji, v obrambo krščanstva.

Mnogim katoliškim veljakom je bržkone neprijetno zagovarjati fašistično početje škofov v Španiji, toda ker je tudi vatikan za fašizem, si ne morejo pomagati, kajti katoličanom ni dovoljeno dvomiti v nezmotljivost svetega očeta.

Največja cenzorja današnje dobe

Hitler in Mussolini nista cenzorja samo v njihovih deželah, ampak povsod, kjer moreta uveljaviti svojo voljo. V Jugoslaviji ni dovoljeno Mussoliniju žaljivo kritizirati bodisi v tisku ali na zborovanjih, ali ga smešiti v karikaturah in slikah. Niti ne v drugih deželah, kjer ima Italija bodisi vpliv, ali ki se boje Mussolinijeve vojne sile.

Ko je svoječasno neki list na Češkem objavil za dučuja "žaljivo" karikaturu, je italijanski poslanik po naročilu vlade iz Rima protestiral in od tedaj morajo biti češki listi v poročilih o italijanskem diktatorju ter njegovi politiki jako oprezní, da ga ne užalijo.

V Pragi je bila nedavno otvorena razstava političnih slik in kartunov, med katerimi je bilo precej takih, ki "žalijo" Hitlerja. V Berlinu so protestirali in nemško časopisje je bilo polno svete jeze proti češkoslovaški, ki se drzne smešiti der fűhrerja! Oblast v Pragi se je požurila, da so bile slike, ki so razjarile tretji rajh, iz razstave odstranjene, kajti Nemčija je nevarna sosedka.

Tudi burževno časopisje v Franciji in Angliji se ogiba "izzivalnih" slik in člankov o Italiji in Nemčiji, ker bi kvarili "priateljske" odnose med temi štiri deželami. Tako ta dva cenzorja kraljita svobodo tiska ne le v njunima deželah, kjer je sploh nič ni, temveč v skoro vsej Evropi. Ampak večno ni še trajala nobena cenzura in tudi njuna ne bo.

Komur se ljudje le preveč laskajo in ga hvalijo, se kmalu navadi povzdigovati samega sebe.—Johnson.

Trajna nevtralnost je dokaz šibkosti.—Kořut.

Diktatura se more vzdržati edino s silo. Ampak ko prikupi potrpežljivost ljudstva do vrha, se spremeni v odpor in diktature je konec.

Človek mora biti zmerom pripravljen na vsak dogodek v življenju, kajti ničesar ni trajnega.—Menander.

Ako bi bili delavci toliko sposobni za organizacijo kakor za razdruževanje, bi bili kapitalisti že davno ob vladno moč.

Posledice "nenapovedane" vojne enake kot če bi bila napovedana

Japonci so v napadih za zavetje Sanghaja pobili četrt Putua v Sanghaju v plamenih po bombardiranju že tisoče prebivalstva in porušili velik del mesta. Slika: z avijonov.

KOMENTARJI

Kako to, da ne veste druga- ga, kakor se le kregati: unija proti uniji, socialist proti social- listu, demokrat zoper demo- krata, komunisti pa med seboj še celo streljajo drug drugega. — J. Detroit.

"Ljudje so človeški stvori," je nekdo enkrat rekel in zapi- sal. Roosevelt v svojih radio- govoricah to v enomer ponavlja. Bistvo njegovih izjavljanj je: "Vsi smo neumni in zato je na- ša družba in uredba toliko ne- umna kolikor smo mi neumni. Ampak se lahko učimo, da ne bomo zmerom zgolj nespa- metni.

Naloga "Napreja" je "pri- zadevanje z dviganjem delav- ske 'zavisti', prepričevati Slo- vence o nujni potrebi enotno- sti" itd. Dvigati 'zavist' ne bo težko delo. Sicer so nedvomno mislili na zavest, morda celo na razredno zavest delavcev, toda stavec je napravil malo "pomoto", ki pa koncem konca ni pomota.

"Naprej" pravi, da je tednik "slovenskih protifašističnih de- lavcev v Ameriki in Kanadi." Za svoje odbornike označuje Antona Hrovata, Matt Spolje- ja in Geo. Witkovića v Pitts- burghu, Pa., Antona Rupnika, Joseph Prestlerja, Ano Urbas, Ahacija Prezlja in Antona Janšo v Clevelandu, in Joe Ko- tarja, Jack Kapelja ter Frank Modica v Detroitu; dalje Vik- torja Poverka v Yukonu, Pa. in Joe Miketića v Windsorju, Kanada. Za lastnike lista se smatra vse naročnike. Resnični lastnik "Napreja" je "Radni-

ški Glasnik" v Chicagu, ki ga tudi tiska. "Naprej" je ureja- van povsem drugače kot nje- gova prednica "Delavska Slo- venija" in tudi drugače kot njegov prednik "Delavec". Na konferenci, ki je zasnova- la smernice "Napreja", so... "po- leg nekdanjih in današnjih ko- munistov sedeli taki, ki so pri- šli mogoče naravnost od mase..." Tako ugotavlja "Naprej" sam. V Pittsburghu, kjer se je konferenca vršila, je pač tudi to mogoče. Sicer niso na kon- ferenci nikogar vprašali, kako strankino legitimacijo nosi v žepu ali sru... ali kateri cerk- vni pripada, pravi "Naprej", vendar pa, ko so se nekoliko se- znanili drug z drugim, so spo- znali, da so prišli bivši in sedan- ji socialisti, bivši in sedanji komunisti, dalje strankarsko neopredeljeni ljudje, ki pa se mogoče štejejo še med demo- krate, in pa taki, ki so mogoče prišli ravno iz cerkve, ki je v bližini dvorane, kjer so zbora- vali. Zmešnjave ni bilo, ker ni- so govorili o ničemer, kar Slo- vence razdvaža, ampak le pro- ti fašizmu, ki je nam vsem so- vražnik.

V protisovjetski alijanci so med Slovenci v Ameriki "enot- no združeni Molek, Garden, Trunk, Pirc, Debevec itd." Tako pravi A. H. v "Napreju". Kajne, imenitna "enotna fron- ta"! Pirc, Debevec in Trunk se bodo čudili, kako so se znašli v nji, a tudi Molek in Garden se bosta čudno spogledala. Kot da so po nesreči padli v jamo, s katere se jim ni mogoče iz- kobacati!

"KAKO NAJ ORGANIZIRAMO NAŠE KULTURNE PRIREDITVE"

Gornji naslov je vzet iz "De- lavske Politike", glasila slo- venskega socialističnega giba- nja v Jugoslaviji. Tako tudi dopis, ki nosi podpis "Matej".

Ponatiskujemo ga tu radi te- ga, ker prica, da so problemi in "gospodarske" težave staro- krajških delavskih kulturnih društev enake, kakor naše. Njegova izjavljanja se glase:

"Naprej moramo vedeti, kakšen namen imajo naše kul- turne prireditve. Naše kultur- ne prireditve naj bodo pred- vsem manifestacija za duhov- no naobrazbo delovnega ljud- stva v smislu ideje socializma, ki naj preobrazi svet. To dela- mo z govorjeno in tiskano be- sedno, z godbo in filmom. Pre- davanja, dramske prireditve, recitacije, petje itd. mora biti v skladu z osnovno zahtevo de- lavskega kulturnega gibanja, t. j., da služijo duhovnemu pre- bujanju bednih in izkoriščanih. Za recitacije n. pr. imamo svo- je pisatelje: Ivana Cankarja, Seliškarja, Klopčiča, Cerke- vnika, Toneta Mačka itd. V svo- jih vrstah moramo iskati talen- te, ki jim lahko poverimo izva- janje programa ob priliki kul- turnih prireditev. V mladi ge- neraciji je treba znati najti ta- lente, ki se potem lahko uve- ljavljajo na tem ali drugem

področju, pri čemer se je treba zavedati, da ne gre za poedin- ca, ampak zato, da ta poedin- ec služi skupnosti in pomaga dvigati duhovno naobrazbo množice delovnega ljudstva.

Navadno je pri nas združbe- na s kulturnimi prireditvami tudi zabava. Proti zabavi se čujejo prigovori. Deloma so u- pravičeni. Torej je treba tudi zabavo organizirati, da iz kul- turne prireditve ne nastane pre- hleko veseljačenje s plesom in pitjem. Ples sam ne smatram za najhujše, hudob pa je, ako traja kulturna prireditev po zaključku programa še naprej pozno v noč in v rano jutro brez vsakega programa.

Zabave, na katerih se so- drug spozna s sodrugi, razgo- varja z njimi, poje itd. so kor- istne, ker vlivajo človeku ve- selje in ga razvedre, da se vsaj trenutke znebi morečih skrbi.

Na naših kulturnih priredit- vah moramo aktivno delati za naše delavske liste in širiti na- šo literaturo.

Kulturne prireditve naj bo- do praznik delavske vzajem- nosti in namenjene najširšim plastem ljudstva. — Matej.

Ce pridobivaš svojemu listu naročnike, pridobivaš nove vo- jake svoji armadi.

"Ameriška Domovina" (Pirc in Debevec) sta torej le dobila pomoč "Napreja" v agitaciji za demokratske kandidate. V "Proletarcu" je bila ta možnost nedavno omenjena in "Naprej" potrjuje, da to ni več le mož- nost, ampak že dejstvo. On pi- še: "V prisiljeni izbiri med dvema kapitalističnima kandi- datoma že pamet veleva glas-ovati proti hujšemu reakcio- nariju, ki je v tem konkretnem slučaju Burton" (sedanji cle- velandski župan).

Komunisti bodo šli torej na volišče skupaj s "katoliškimi delavci" in glasovali za demo- krata. Kajti če ne bi šli, bi bila taka politika "nepravilna in škodljiva." ("Naprej" z dne 13. oktobra.)

Od Zajca bi radi zvedeli, kako bodo (pri volitvah) nje- govi somišljeniki postopali. Ali bodo doma ostali in figo v žepu držali? "Tega menda ne bodo zagrešili. Glasovati za Burtona samo zato, da ja ne bodo skupaj s katoliškimi de- lavci? To bi bilo še hujše. To nam bo Z. razodel in če dože- ne kaj pametnejšega, nas bo samo veselilo."

Zares, to pa je "politika"! Glasilo "protifašističnih" de- lavcev za enotno fronto s kato- liškimi "politikanti"! Od kdaj pa so oni "protifašisti"?

Tudi Louis Zorko je dobil v "Napreju" po grbi, ker se je "ravno v tednih volilnega boja odstranil iz mesta in niti na menda edini shod, ki je bil sklican, prišel ni."

Ampak! sedanji in bivši ko- munisti" vzle tem neprilikam niso poparjeni. "Bodimo zado- voljni," pravi "Naprej", "da je zdravi razum odrgel vsaj reakcionarni načrt za štirile- to župansko dobo..."

Ako želite na obisk v Jugo- slavijo in niste bili ameriški državljani že leta 1918, ob času razpada Avstro-Ogrske, vas Jugoslavija smatra za svojega državljanca, čeprav imate "dru- gi papir". Ameriškega potne- ga lista vam jugoslovanski konzuli v slednjem slučaju ne smejo vizirati, ker ga Jugosla- vija ne prizna. Če hočete, da bo veljaven, se morate javiti jugoslovanskemu konzulu s sporočilom, da se odpoveduje- te jugoslovanskemu državljan- stvu. Čemu to? Saj bi lahko konzuli imeli dovolj drugega dela kot pa reševati prošnje za razveljavljanje jugoslovans- kega državljanstva?

Koledar Ave Marija plaču- je sotrudnike z mašo. Njen u- rednik je opravil eno za žive in rajne sodelavce in ob enem zapisal: "Naj jim Bog na Ma- rijino priprošnjo vse bogato povrne z večnimi darovi."

Odborniki JSKJ pravijo, da je njihova organizacija nepri- stranska, zato morajo biti pri svojem delu v jedrni tudi oni nepristranski. S tega razloga so sklenili, da njih pravila dru- štvom branijo pripadati v Pro- svetno matico, ker je ta usta- novna v zvezi s politično organi- cijo "in deloma protiverska". Letos so tudi odklonili dati oglas v Ameriški družinski ko- ledar, dali pa so ga v koledar "Glasa Naroda". V zapisniku "za javnost" tega niso pove-

Iz Jugoslavije

Premier Stojadinović, ki je bil na obisku v Franciji, je francoski vladi obljubil, da se bo Jugoslavija iskreno držala zavezništva s Francijo. Za njim je storil slično obljubo ru- munski kralj Karol Angliji in Franciji. V potolaženje sta imeli obe državi (Jugoslavija in Rumunija) velike vojaške manevre organizirane tako, da so bile Franciji in Angliji všeč.

"Delavska Politika" poroča:

Fašizem se kiti s pavjim perjem

V julijski številki "Delo pro- ti tuberkulozi" je izšel članek "Ogled sanatorijev v Istri", katerega je napisal g. dr. To- maž Furlan. V tem članku je opisal sanatorij "Ancarano" pri Kopru, kjer beremo med drugim tudi to-le:

"Ta sanatorij je predstavl- jal za mene dvojno zanimi- vost. Prva zanimivost je zapo- padena v dejstvu, da je to ljud- ski sanatorij: Instituto Natio- nale Fascista della Provenienza sociale. Ta naslov pove, da je sanatorij zgradil fašistični re- žim in ga tudi popolnoma vz- družuje."

Na to nepotrebno hvalo, ka- tero je g. dr. Furlan napisal na račun fašizma v Trstu bi pri- pomnili sledeče:

Sanatorij "Ancarano" je zgradila l. 1912. Okrajna bol- niška blagajna v Trstu, katere uprava je bila v rokah tržaških socialistnih demokratov in čije ravnanje je bil od fašistov od- stavljen s. dr. Puecher. Ta sa- natorij je bil namenjen za re- kovalenscentne in plabokrvne delavce. Za časa vojne je bol- niška blagajna zgradila še dva paviljona za slabotne otroke članov blagajne. Ravno tako je bolniška blagajna uredila in vodila veliko gospodarstvo na tem prostoru. Ta sanatorij je slovel po vsej stari Avstriji. Ko je fašizem zmagal, je med drugim demontiral bolniško blagajno na minimum, sanato- rij "Ancarano" pa izročil v iz- koriščenje fašističnemu zavo- du. Toliko resnici na ljubo.

"Istra," glasilo Saveza Jugo- slovenskih Emigranata iz Ju- lijske Krajine, pravi, da je njena borba "vrlo težka". To je umevno, kajti Jugoslavija je sklenila z Mussolinijem "po- godbo prijateljstva", v kate- rem sta se obe deželi obvezali preprečevati tisku napade zo- per eno ali drugo. Cenzura ne priznava celo niti bivšim vo- dilnim jugoslovanskim (srb- skim) državlnikom, kadar kri- tizirajo Mussolinijevo politiko.

Urbanec je v Italiji zdaj Ur- bani. In še koliko drugih slo- venskih imen so poitalijančili toliko, da jim morejo le še ve- šečki ugotoviti slovensko pore- klo.

V Idriji so zgradili med Slo- venci impresivne krožke za propagando v korist fašistične Italije. Slovenci, ki so se pro- dali, so zdaj vplivni in jih je treba poslušati, ako hočeš več ali manj vsaj v miru živeti.

dali, kar ni prav nič podobno nepristranosti, in to jim bi člo- vek lahko zameril. Ne to, da so dali oglas v omenjeni kole- dar, ampak način in pa njihove argumente na seji, katerih seveda tudi ni v objavljenem zapisniku, ampak morda samo v originalu. Dvomim, da ima kateri slovenski koledar večjo cirkulacijo, kakor naš in vsled tega je za oglašanje prav tako dober, če ne boljši, kakor vsak drugi. In tudi "brezverski" ali "protiverski" ni bolj kakor ko- ledar, katerega so sklenili pod- preti. Če je Lemont in "Am. Slovenec" glede verskih stvari kaka avtoriteta, bo veljala nju- no tolmačenje, da je podzvetje "G. N." v New Yorku 'pro- tiversko' in katoličanom zapove- dujeta, da ga ne smejo podpri- rati. Torej ga smatrajo z ver- skega stališča enakim kakor naše podzvetje.

Pri čitanju naše ponudbe se potemtakem na seji na Elyja niso ravnali prav nič nepri- stransko. Potrebno je, da se to ugotovi. Tudi njihov javen zapisnik bi lahko to konstatir- al, namesto le oni, ki je v ar- hivu.—C. P.

Nekje na Slovenskem so mi- slili vprizoriti Cankarjevo far- so "Pohujšanje v dolini šeni- florjanski". Cenzorski oblag- pa je igro zabranila. Vzrok ba- je je, ker se ena vloga nanana na "Konkordati". Ko je Ivan Cankar to igro napisal, se ni bilo Jugoslavije ne konkorda- ta, ki je letos tako žalostno umrl (ste čitali članek v pre- jšnjem Proletarcu?—U.) Zda- pa se konkordaino vprašanje masčuje celo nad njegovimi deli.

Na Hrvatski m imajo fašisti- čno organizacijo "Križarji". Trdijo, da ima 40,000 članov. Njen glavni boj je proti Judom in "za krščanstvo". Če so logi- čni, se bi morali odreči tudi Kristusa, ker je bil Jud.

Tomaž Masaryk je imel na delavsko gibanje v jugoslovans- kih krajinah, pa tudi na jugo- slovanskega nacionalistične po- krete, velik vpliv. Kajti listi so pisali o njemu bolj, kakor pa o pokojnem kralju Aleksan- dru, o katerem so morali pisati tudi če bi ga hoteli omalovaža- vati.

Uprava bratovskih skladnic v Sloveniji je kupila na Golici blizu Jesenice 24 hektarov ve- liko posestvo, ki bo preurejeno za okrevališče za rudarje in plavžarje. Poleg zgrade stavbo za otroško kolonijo.

V Jugoslaviji je milijone ne- pismenih, kakor smo že poro- čali. Brezposelnih učiteljev je toliko, da bi problem analfa- betstva lahko rešili. Toda ne- ma novaca za šole.

Seja federacije SNPJ v zapadni Penni

Cudy, Pa. — Tu se bo v ne- deljo 24. oktobra vršila seja federacije društev SNPJ. Pri- čne se ob 10. dop. Udeležijo se je tudi Louis Zorko, ki je v Cle- velandu aktiven v društvih SNPJ, v JSZ in v raznih dru- gih organizacijah. Zdaj je v Pennsylvaniji na agitacijski turi.

Na Poljskem znajo

Ko se je poljski vladi zame- rila unija učiteljev, je odstavi- la ves odbor in je imenovala komisarja.

Joe Ozanić, predsednik P. M. A., v boju proti John Fischerju

John Fischer, predsednik največjega lokalna unije Pro- gresivnih rudarjev v Gillespie, Ill., je voditelj gibanja za spo- razum te unije z U. M. W., ki bi dovedel do združenja obeh organizacij. Pred par tedni se je vršila v ta namen konferen- ka.

JOHN FISCHER

ca v Springfieldu, na kateri so bili zastopani lokalni U. M. W. in mnogi lokalni P. M. A. Joe Ozanić, predsednik slednje imenovane unije, je izjavil, da zastopniki lokalov PMA niso bili pooblaščenici od glavnega odbora pogajati se z UMW, zato so kršili pravila svoje uni- je in zaslužijo "disciplinarno akcijo". To je Ozanić s svojo eksekutivno tudi podzvel. John Fischerja je odstavil od pred- sedništva lokalna v Gillespie in z njim vred tudi več drugih uradnikov, ker so se udeležili konference z zastopniki "na- sprutne" unije (UMW). Fi- scher je predsednik soc. stranke v Illinoisu in leta 1936 je bil kandidat soc. stranke za illi- noiskega gubernerja.

VALERIJAN PIDMOGYLNYJ:

"MESTO"

ROMAN

Poslovenil za "Proletarca" TONE SELISKAR

(Nadaljevanje.)

Število prednikov bi ga razveselilo, do učnosti teh tako vplivnih pisateljev pa bi se prav gotovo zgrozil, če ne bi pravočasno ušel z denarjem v žepu, ki se mu je zdajdel kakor izkupiček nečedne prevare. Zakaj so mu ga pravzaprav dali? Mar bo zares kdaj takšen pravi književnik, kakor so oni na zofi? Ali bo kdaj obvladal takšno nepresiljeno vedenje in dovršeno izražanje? Ah, saj to je nemogoče. Ne, ne, med književniki ni mesta zanj!

Nikoli več ne bom pisal! si je govoril, čutil pa je, da na ta način le sam sebi laska in prav dobro je slutil v sebi skrito misel, da bo še pisal, celo lepo pisal, lepše od vseh teh širokoustnežev!

Denar je takoj izdal. Kupil si je ceneno voleno obleko in ko se je preoblekel, je šel k lekciji. Po kosilu si je kupil spomina nekaj drv, ki mu jih je na samokolnici privlekel do stanovanja strgan, umazan delavec. In tako je sklenil ostati doma, ogreti si sobo ter si zakrpati perilo.

Zbral je vse svoje perilo, pripravil si je šivanko, niti, najslabšo srajco je raztrgal za krpe, vse to razložil poleg peči, pokleknil in zanetil ogenj. Ko je zavonjal toploto, po kateri je hrepenel sleherni košček njegove kože, je radostno pozdravljal vedno bolj kipeči ogenj, njegove rdeče plamenaste jezike in dim, ki se je vil nad njim. Večer je bil še vedno vlažen, ves kuštrav od oblakov, siv, vetrovit. Ni prižgal luči. V mraku se je njegova senca groteskno, kakor velikanska roka, zamahovala po svetlobi bleščečega ognja.

Pogrnil je na tla odejo, sedel nanjo in se lotil šivanja. Toda medlost, ki je legala iz toplote vanj na obraz, na prsi, mu je kmalu umrtvila prste, šivanka mu je zdrsnila na tla. Prav nič se ni potrudil, da bi jo pobral. Ves izmučen se je stegnil po tleh, uprl se na komolca in naslonil glavo v roke. Zdaj je bil plamen prav nad njim. Živ, ves nemiren in čaroben. Poglej, mogočnega praboga! Ogenj! Saj sta bila dobra znanca, saj je bil ogenj mejnih vseh njegovih važnejših življenjskih podvigov. Ali ni to prav takšen ogenj, ki ga je grel na pašniku, kjer so živali strahovi in volkovi? Ali ni prav v ta plamen utapljaj svoje poglede, ko je kot vstaški vojak počival po krvavih bojih ob robu gozdov, kjer so se prikazovali odseki panji kakor četa sovražnikov? Glej ga, zdaj pa se je v mestu srečal z njim! Jesenska noč je, toplota se širi iz njega. Mar se tu v sredi mesta ne skrivajo še večje nevarnosti kakor so bili oni strahovi na stepi in sovražniki v boju? In k temu pekočemu ognju je plamtel njegov notranji plamen in nepremagljiva sila po življenju, ta čudoviti plamen, ki hoče vse više in više, ta čudoviti plamteči zvok, ki kliče v nove, neprestane nove pohode!

Ko je bil tako ves zaziban od toplote v spomine in ko je spet spoznal svoja otroška leta in celega mladega človeka v sebi, je začutil silno trdnost svojega življenja. In tako se mu je oživljal v duši ves že uspavani del minulega, zapuščen drobec, vse čete sedanjega in vse to se je širilo vse do tja, do kamor je segel njegov spomin in še dlje, kjer sploh ni bilo ničesar več. Vse to ga je navdajalo s trepetom, kajti pred seboj je v nedogledni dalji zaslutil prav takšno večnost, po sestrino one, iz katere je prišel, vse ono, kamor bo končno moral stopiti. V tem vznemirjenem stanju otožnosti se je odrekel vsemu svojemu znanju in vsem svojim mislim, pozabljal je na večerjane in na vse kar bi bilo jutri in vse bolj se je potapljaj v prelesto sanjarenje, kjer ni bilo ničesar resničnega niti mogočnega, kjer obliči zagore in ugašajo kakor pregorele iskre.

Nič več ni mislil na krpanje. Ves poln želj in hrepenenja se je prijetno utrujen zleknil po podu.

Naslednjega dne je sklenil iti v lektorski urad, da bi si priskrbel še nekaj novih ur, kajti ta honorar se zdela ne kril njegovoga proračuna. Saj je imel dovolj prostega časa, ki bi ga lahko koristno uporabil za učvrstitev vezi me mestom in vasjo. Oh, ta vez! Cesto je mislil nanjo in še celo v sebi je čutil težave te uresničenja. Videl je mesto kot mogočnega središča tega stremljenja, okoli katerega se kakor krhki planeti vrte vasi, ti

večni sopotniki njegovega gibanja, delci, potegnjeni v razžgano območje tega silnega solnca, ki se morajo prilagoditi vsem njegovim novim predpisom, njegovi sili in podnebu. Bolestni razvoj te zveze je doživljal nekako podzavestno, le zavzet po slepi želji te iluzije kakor človek, ki ga s pomočjo kisika zbude k zavesti, kakor navdušen pijanec, ki ne more opaziti umazanih okoli sebe. Mesto vznemirja s svojim razmahom človeka mnogo ostreje kakor osrčje dežele s svojo nežnostjo pokrajine, s svojo raznoliko igro motivov. Ali je kdo izvoljen, da bi ustvaril sredi zidov novo, prirodo, umetno, bolj dovršeno?

Nekaj novih ur lekcij bo dobil, o tem ni dvomil, saj je užival sloves dobrega učitelja in državna komisija mu je celo izrekla priznanje. Tajnik urada ga je sprejel ljubeznjivo in laskavo ga je pohvalil zaradi njegove elegantne zunanje pojave.

Saj me razumete, je dejal, dokler se ne bodo Ukrajinci pazno oblačili, vse dotlej ne bodo uživali slovesa resnične nacije. Zato pa je potreben ukus!

— In denar! je dodal Stepan.

— Človek z akusom ima vedno denar, je opozoril tajnik.

Zvedel je, da so prosti le trije večerni tečaji za delavci v tovarni za kože. Čeprav imajo delavci ponavadi prav takšno jezikovno prepračanje kakor njihovi priganjaci, se ni prav nič obotavljal in je sprejel tudi to delo.

Ves oborožen z znanjem in z izkušnjami, se je javil napovedanega dne v veliki čakalnici te tovarne, ki so jo uporabljali za učno dvorano. Svoje nastopno predavanje je skrbno pripravil. Razlagal je vse pojme o jeziku samem, o vseh bioloških činiteljih njegovega razvoja, pojasnjeval je osnovno razdelitev jezikov na takšne in takšne, oertal usodo indoevropskih, posebej še praslovanskih jezikov in kako in kdo je povzročil razčlenbo v toliko množico vseh mogočih govoric. Samozavestno in povsem točno je vodil slušatelje skozi ves kaos človeškega izražanja vedno bolj proti središču svojega namena — k ukrajinsčini.

Z veseljem je opazil, da je pritegnil k sebi vso pozornost poslušalcev. Kadar je v besedi zastal, je videl, kako poželjivo pričakujejo sleherne nadaljne njegove fraze, ob zaključku pa je zavladala silna tišina, ki je vedno znak lepše nagrade od aplavza. Med svojim predavanjem si je ogledoval poslušalce, da bi tako v teh obrazilih uganil uspeh svojega bodočega prizadevanja. Nenadoma pa je v kotu zagledal oči, ki so bile uprte vanj vse bolj kot druge, oči, ki so ga gledale oholo ter posmehljivo, oči katerih pogled mu je bil zopern, skoraj da strašen. Le kako da ni pomislil, da je Maksim knjigovodja v tej tovarni! Prav gotovo bi ne sprejel teh lekcij! Le čemu je potrebno to srečanje? Seveda, to je pač tak slučaj, toda čuden slučaj, neznosen, kakor da bi ga nalašč iskal. Lica so mu zagozela, kakor da bi se prebudilo na novo skrito, toda neizbrisno ponižanje.

Govoril je kar naprej, v njem pa so se prehiteli neprijetni spomini, ki jih ni mogel zatajiti in četudi so bili umazani, vendar so ostali za vse večne čase delci njegovega življenja, bili so ostrji, kakor da je vse to prav ta hip doživljal. Le zakaj človek ne zmore vsega preživeti? Morda prav zato, ker nima moči, da bi si dogodke ustvarjal v naprej. Ta črna misel ga je zasledovala ves čas predavanja, tako da je bil ob koncu ves onemogel in vznemirjen. Odgovarjati je moral še na razna vprašanja o priročnikih, učbenikih in o svojem programu, na vsa ta otroška vprašanja odraslih, ki so postali učenci in končno je odšel z bridko mislijo, da se bo moral spet in spet vračati v to tovarno. Ah, ta Zosjka! Če bi je ne bilo, bi ne potreboval toliko denarja, tudi teh lekcij ne in izognil bi se srečanju tega človeka, ki mu je dal zausnico. Da, to dekle mu samo žive kvari! Hodi po prazni cesti v jesenski tišini, ki jo je prekinjal le oddaljen ropot električne, premišljeval je o ljubezni in o užaljeni časti in čeprav je oboje smatral za nevažno v življenju, je končno le moral priznati, da je oboje zanj zelo važno.

Sredi vsega tega razmišljanja ga je nekdo dohitel, zgrabil pod roko, in ob slabi cestni svetilki je spoznal Maksima.

(Dalje prihodnjič.)

BUSINESS, KI VELIKO PRINAŠA

V New Yorku so vladni detektivi izsledili kartel trgovcev z narkotičnimi sredstvi in njihovo zalogo. 28 prizadetih oseb je bilo aretiranih. Njihov business jim je v teku leta prinesel poldrug milijon dolarjev. Na sliki je načelnik detektivskega oddelka, katerega naloga je izsledovati kramarje z narkotiki in pa del odkrite zaloge.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA

Zbral Charles Pogorelec

Waukegan-No. Chicago, Ill. Naša nova zastopnica za nabiranje oglasov v družinski kolektar, Mary Špacapan, je pridno na delu. Do 16. oktobra je poslala že 16 oglasov in pravi, da to še ni vse.

Springfield, Ill. John Goršek je poslal dve naročnini in \$1.50 listu v podporo.

No. Chicago, Ill. Frances Zakovšek nam je pred par tedni sporočila, da ne bo prevzela naloge nabiranja oglasov v kolektar, ker je precej utrujena, in drugič, ker je dobro, da poskusi to še kdo drugi. Pri tem delu moramo dati Frances vse priznanje, kajti vršila ga je precej let vestno in uspešno. Upamo, da ga ni pustila stalno, kajti tega dela je dovolj za več oseb. Zadnji teden je poslala 6 naročnin.

Zapadna Penna. Naš potovni zastopnik Louis Zorko je pred nekaj dnevi dospel na svoji agitatorski turi v te kraje. Do zdaj je poslal že 41 in pol naročnine, od katerih je 35 novih. Zraven je poslal v podporo listu \$3.50. Zdaj ima kratke počitnice in potem se spet vrne na delo, katerega ima v zapadni in centralni Penni še obilo. Soderugom in smišljenikom priporočamo, da nudijo s. Zorkotu čimveč kooperacije. Kjer mogoče, skličite tudi shode in sestanke, na katerih bo s. Zorko, ki je dober govornik, rad nastopil. V nedeljo 24. oktobra se udeleži tudi seje Federacije za zapadno Penno, ki je velanjena v Prosvetni matici.

Moon Run, Pa. Poleg mnogih drugih je uspešen agitator za našo stvar tudi Jacob Ambrozich. On se vsako leto potrudil, da naš kolektar ni brez oglasov iz njegovega okrožja. Zadnji teden jih je poslal 9 in \$1 listu v podporo.

Detroit, Mich. Jože Koršič je poslal 14 naročnin in en oglas v kolektar. Pri agitaciji mu je pomagal z avtom s. Joe Klarich, kateremu izreka za uslogo iskreno zahvalo. Pri družujemo se ji tudi mi.

Strabane, Pa. Jacob Pavčič je poslal 4 naročnine. Pravi, da je pobotno knjižico že dočela porabil in želi novo, ker obišče še več naročnikov za obnove naročnine, kakor tudi rojake, ki se niso naročili.

Girard, O. John Bogatay je poslal \$20 v tiskovni fond Proletarca. Ta vsota je prebitek piknika kluba št. 222 JSZ v korist Proletarca. Poslal je tudi oglas kluba za v kolektar. Vsem, ki so se udeležili piknika, iskrena hvala.

Arma, Kans. Klub št. 21 JSZ je prispeval \$5 v tiskovni sklad Proletarca, Jack Baloh pa je dodal še 25c. Vsoto je poslal Tone Shular.

Milwaukee, Wis. Tudi naši fantje v Milwaukeeju se gibljejo. Leonard Alpner je poslal 17 oglasov v kolektar in 3

naročnine: Jacob Rožič se je oblasil z 11 oglasi in 3. naročninami. Oba zagotavljata, da to še ni vse. Pravita, da Milwaukee mora imeti enako število oglasov kot druga leta ako ne več. Dobro znamenje agilnosti teh dveh sodrugov.

Diamondville, Wyo. Tone Tratnik je poslal še en oglas v kolektar (vseh je poslal 7). Pravi, da bo zdaj zaposlen v agitaciji za Proletarca in kolektar. Omenja, da tudi na tiskovni fond ne bo pozabil, kajti list ki je čez tri desetletja tako vztrajno na strani delavcev, zasluži, da mu nudijo vso podporo, ki mu jo je mogoče dati.

Ely, Minn. John Teran je zopet tu. To pot s 5. naročninami za Proletarca. Z agitacijo nadaljuje, ker želi, da se Proletarec dvigne na staro število naročnikov, ki jih je imel v tkzv. "dobrih" casih.

Fontana, Calif. Anton Blasič je poslal zopet dve naročnini. Pravi, da je tam nekaka ženska, svojedobno "butlegarica" na vzhodu, katere zelo odgovarja ljudje, da se naj ne naroče na Proletarca. Baje je to zelo slab list in menda tudi tišiti, ki ga "drukajo"! Well, well, Včasih so rekli da "every knock is a boost", pa bo menda tudi v tem slučaju tako. Kajti naprednjak, ki bo pustil delavski list na priporočilo kakke duševno bolne babure, je pač slab naprednjak.

Strabane, Pa. Zglasil se je. Kdo? Naš stari agitator John Terčelj. S čim? S 15 oglasji za naš kolektar. To pot je John prekosil samega sebe, kajti poslal je dva oglasa več kot lansko leto.

Chicago, Ill. Donald J. Lotrich je pridno na delu za oglas v kolektar. Dozdaj je poslal tri. Na delu za oglas je tudi naš stari agitator France Udovich. On je skušen v tem poslu, kajti vsako leto jih dobi za okrog \$200. Pravi, da tudi letos ne sme biti slabše.

Seja kluba št. 1 bo v petek. Po seji diskuzija

Chicago, Ill. — V petek 22. oktobra ob 8. zvečer bo v SDC redna seja kluba št. 1 JSZ. Ker bodo podana važna poročila, vas vabimo, da se je gotovo udeležite. Po seji bo razprava o sedanjem trenju tu in po svetu in o stanju delavskega gibanja. Kratke referate o predmetu bodo imeli Anton Garden, Joško Oven in Fr. Zaitz, potem pa o splošna razprava. Vsaki omenjenih treh bo govoril ne več kot 15 minut.

Prosimo tudi vse člane in članice, da izvrše te dni čimveč agitacije za našo prireditev, ki bo v nedeljo 24. oktobra. Torej na svidenje na seji v petek.

P. O.

Demokracija je diskuzija in — delo, glavno delo.

PRVA NAŠA PREDSTAVA IN VESELICA BO PRIHODNJO NEDELJO 24. OKT

Chicago, Ill. — Narode se cenil po višku kulture in izobrazbe, ki jo imajo. To vidi-manj izobraženi priseljenci so ne samo najmanj spoštovani, ampak tudi obovraženi. Italija se zelo baha s svojo "slavno" kulturo, toda masa italijanskih priseljencev v tej deželi je bila od početka priseljevanja smatrana za kulturno eno najbolj zaostalih in je enako smatrana še danes med Američani, delavci skandinavskih narodnosti, med Nemci itd. Enako slab sloves so imeli "Austrians". Sem so šli priseljenci iz Srbije, Bosne in Hercegovine, Srbske, Dalmacije, iz Črne Gore, iz Slovenije, ter tu in tam tudi Macedonce ter Grke.

Slovenci so se radi postavljali, da so izmed Slovanov na polju izobrazbe in kulture drugi za Čehi. S tem se ponajajo še danes.

Zasluge za to ima v prvi vrsti ljudski oder, knjiga in časopisi, ki so razširjeni med ljudstvom. Knjižnice, ljudske, narodne in delavske domove ter odre imajo skoro vse večje občine na Slovenskem. Slovensko dramatiko se že dolgo goji v vseh trgih in mestih ter v industrialnih revirih. Delavci svojo dramatik v socialnem ozadju in smernicami, in katoliške organizacije s stališča zabave, katoliške vzgoje in propagande. Narodnjaki jo goje z nacionalističnega stališča.

Med Slovenci v Zed. državah goje dramatik in drugo izobraževalno delo posebno klubi JSZ in napredna podpora in kulturna društva, katere so v ta namen združena v Prosvetni matici.

Dramski odsek kluba št. 1 je imel pred leti po štiri in tudi že po sedem predstav v letu. V pri-zoril je že celo vrsto Cankarjevih, Kristanovih, Tolstojevih, Finžgarjevih, Molierjevih, Gogoljevih, Nušičevih, Molkovih, Hauptmanovih, Seliskarjevih, Čapkovič, Ovnovih, Shawovih, Medvedovih, Tučičevih in R. C. Sherriffovih iger. In to še niso vsi, katerih dela smo igrali.

Klub št. 1 bo dramatik na slovenskem odru v Chicagu gojil dokler mu bo dalo občinstvo za to delo dovolj opore.

Prva predstava v tej sezoni pod okriljem kluba št. 1 bo v nedeljo 24. oktobra v dvorani SNPJ. Vprizorjena bo drama v treh dejanjih "Jakob Ruda". Spisal jo je Ivan Cankar.

Pred pričetkom predstave bo predvajal par zanimih točk klubov mladinski odsek "Red Falcons" pod vodstvom Anne Beniger.

Program se prične ob 3. pop. Prosimo vse, da pridejo v dvorano ob tem času, pa ne bo treba nikomur čakati. Torej ob 3. Po končanem sporedu, ki ga odpravi s pozdravnim govorom Joško Oven, bo prosta in plesna zabava v obeh dvoranah. V gornji bo igral Original Gay Dons orkester, v spodnji pa Gradiškova godba.

Cene vstopnicam so jako nizke, namreč le tolikšne, kot jih računajo društva za navadne plesne veselice. V predprodaji so po 35c in pri blagajni 40c. Dobite jih pri članih kluba "Save" in mladinskega odseka ter v uradu "Proletarca".

Vloge v igri imajo Frank S. Tauchar, Frank Udovich, Alice Artach, Filip Godina, Angela Zaitz, John Hujan, Frank Sod-nik, Marya Omahen, Louis Be-

niger in Joseph Turpin. Poleg teh nastopi več delavcev. Režiser je Louis Beniger in suflerka Katka Zupančič.

Prijatelje slovenske drame prosimo, da opozore na to predstavo svoje znanice in jih povabijo s seboj. — P. O.

Ne odnehajmo!

Diamondville, Wyo. — Vse izboljšave na vseh poljih so posledica dela in bojev za boljše razmere. Danes je človek na stopnji, ko je v stanju s pomočjo modernih tehničnih pripomočkov producirati in pridelati vsega več nego rabi, ni pa še zmožen ustvariti uredbe, v kateri bi bil tudi deležen vseh dobrin, ki jih nudi sedanja doba. Zato je potrebno, da borbo proti krivicam in za pravično socialno uredbo nadaljujemo. Boriti se moramo pri tem ne samo proti izkoriščevalcem, ampak tudi z nezavedno maso, ki vsled svoje nevednosti pomaga tistim, ki jo izkoriščajo.

Mi smo bojev vajeni, ne bomo odnehali, ampak storili vse v svoji moči za širjenje listov, kot je "Proletarec" in za organiziranje in izobraževanje delavcev, da bo naša armada čimvečja in vedno močnejša. Taka je naša naloga in vršili jo bomo, ker vemo, da brez boja ni zmage. — Anton Tratnik.

Razmah borbe med A. F. of L. in C. I. O. je treba preprečiti

(Nadaljevanje s 1. strani.)

ske zveze AFL ter vse večje unije CIO.

Sloga še ni na pragu

Kdor pričakuje, da bo to posvetovanje sedanjega napetost med AFL in CIO v kratkem odpravilo ter ju združilo v enotno zvezo, je več kot optimist. Rane, zasekane v boju med njima, in razlike, ki ju ločijo, so prevelike in bo vzelo časa in dobre volje, da se jih premesti. Ampak korak v pravo smer je storjen. Namesto dovesti v vojno napoved ima sestanek v Washingtonu možnost in priliko preprečiti civilno vojno med brati. Če se dogodi, kakor je bila obetana v Denverju, bo stroške plačalo ameriško delavstvo, neglede, ali pripada v AFL, v CIO, ali nikamor. Zvezni kongres homatiij ne bi dolgo trpel, ampak sprejel bi zakone, ki bi unijam in delavcem vzeli svobodo ter odprli vrata za sprejemanje nadaljnjih odredb, s kakršnimi so prišli delavci v Nemčiji in Italiji ob vse pravice. Vodenjem AFL in CIO te možnosti niso tajnost. Zato je edino pametno, ako so zdaj, ko je še čas, uvidetni in se sporazumejo za unijsko gibanje, v katerem bodo lahko enotno delovale strokovne in industrialne organizacije.

LISTNICA UREDNIŠTVA

A. K., Johnstown, Pa. — Vaš dopis za o znanjenje shoda prišel prepozno za prejšnjo številko. Na vaš post je bil datiran 11. oktobra in prešli smo ga v sredo, ko je bil Proletarec že tiskan.

Demokracijo ustvarjajo demokraci, boljše demokracijo ustvarjajo boljši ljudje.

Društvo in Klubom

Za čimboljši gmotni in moralni uspeh svojih priredb jih oglašajte v

"PROLETARCU"

"JAKOB RUDA" V DVORANI SNPJ. 2657 S. LAWDALE AVE.

V NEDELJO 24. OKTOBRA, CHICAGO, ILL.

Pričetek ob 3. pop.

PLESNA ZABAVA PO KONČANEM SPOREDU V OBEH DVORANAH

IGRATA ORIGINAL GAY DONS ORKESTER IN GRADIŠKOV ORKESTER.

VSTOPNICE PO 35 IN 40c.

PISMO SLOVENSKEGA PROSTOVOLJCA S ŠPANSKE LOJALISTIČNE FRONTE

(Nadaljevanje in konec.)

Naj povem še en dogodek. Bilo je na aragonski fronti. Naši so ves dan naskakovali dobro utrjeno strategsko točko. Večina fašistov je bilo že mrtvih. Drugi so pobegli. Je skupina falangistov se je borila z neverjetno trdnostjo in hrabrostjo do poslednjega trenutka. Trdnjavica je kljub temu padla, zajeli smo živih in več ranjenih falangistov. Jaz sem nagel jeze in v prvem momentu bi jih z zadoščenjem pobil kot šurke, da bi se maščeval za svoje padle sodruge. Toda ne smeš se jih dotakniti, takšna je stroga zapoved republikanske vojnega vodstva. Prvo delo je bilo, reševanje ranjenih falangistov in njih brzi transport v bolnico. Ostali so z nami neranjeni ujetniki. Prijazno smo jih ogovarjali, jim ponujali cigarete. Toda oni nečejo odgovorjati, nečejo od nas niti cigaret. Stali so pred nami izvalno, kot zakrknjeni in užaljeni fantički, polni najdivjega sovraštva do nas "rdečih". Ne zinejo niti besede, govorijo jim le oči, ki nas želijo zdobiti v prah. Človek bi jih z veseljem podavil. A mi jih prijateljsko ogovarjamo, pokazujemo svoje kaverne in svoje stvari, kot otroci novodošli otrokom. Le polagoma se omehčajo in dajejo kratke odgovore. Toda še predno so odšli v pozadino na odmor, jim nismo bili več "rdeča roparska banda", temveč "prisrčni kameradi". Prepričan sem, da jih bom videl zopet v rovu v boju za demokracijo še predno bo preteklo mesec dni. Čemu bi jih torej ubijali? Mi ubijamo le njih preprčanja in zabode, ter jim dajemo novo stremiljenje in novo življenje.

Pa fašisti? Čemu njim ujetniki? Morda za povečevanje njih nezadovoljne mase? Da, samo zato! Zato se tudi gleda na ujetnike s čisto drugega gledišča, zato je tudi postopanje z ujetniki čisto drugačno. Marokanci ujetnikov vobče ne poznajo. Sadistično jih mučijo in koljejo. Naročito internacionalce, ki ustvarjajo pri njih velik strah. Tudi ranjenecem ne prizanešajo. Tega ne bi verjel, če ne bi videl sam. Jaz sem namreč vojni observator in vidim mnogo več, kot vidijo drugi. Tako sem na svoje lastne oči videl, kako so po našem nesrečnem jurišu zabadali bajonete v naše mrtve in ranjene vojake. Ostale fašistične formacije (falangisti, Italijani in Nemci) se razlikujejo le v toliko, da tu in tam pušajo kakšno grupo pri življenju ter jo pošljejo v zameno potem, ko

vseh zavednih proletarcev. Pa še ta zamenjava se zgodi zelo redko in kadar se zgodi, se zgodi samo zato, da bi pred svetovno javnostjo hinavsko zakrivali svoja grozodejstva. Kako malenkostno število ljudi se reši iz fašističnega ujetništva, se lahko prepričate in jih preštejte tudi sami. Saj vselej takrat vpije na vse grlo vse buržujsko svetovno časopisje, ki skuša prati krvoločni fašizem in njegovo postopanje napram vojnemu ujetniku.

Razlika v vojnih sredstvih so jo temeljito "prečistili" od med republikanci in fašisti je bila v početku revolucije naravnost strahotna. Dočim so bili fašisti opremljeni in organizirani, kot vsaka druga regularna vojska, smo imeli mi na vsakih 5 vojakov po eno puško. Večina ljudi so stali v rokah brez orožja ter čakali, kdaj bo kdo ranjen ali ubit, da bo zopet prosta ena puška. Batljonci, ki so imeli po en mitraljez, so bili naravnost zavidljivi. Municije je vedno zmanjkovalo. Bomb ni bilo. Par tankov, ki smo jih imeli, so bili v kratkem uničeni. O artiljeriji ni bilo govora. Avijacija je bila v velikanski manjšini in še to samo stari in obrabljeni motorji. Fašisti so bili v vseh ozirih v premoči in to v silni premoči. Poraz demokracije v Španiji je preprečilo le neverjetno junaštvo prostovoljcev, ki so z gromadami trupel padli ovirali napredovanje fašistične pešadije.

Sedaj je stvar že precej drugačna. V bistvu smo že izenačeni z njimi. Le artiljerijo imajo boljše in močnejšo. Na drugi strani pa imamo mi mnogo hrabrejše in zanesljivejšo pešadijo. Z istim momentom, kakor hitro uravnavesimo z njimi tudi svojo artiljerijo, bomo že v premoči. Udarni duh naše vojske postaja vedno bolj izklesan, dočim je njihov vedno bolj gnil. To se praktično že sedaj pokazuje, da so fašisti že povsod v odbrani, razen na baškiškem frontu, kjer se pešiči, od ostale Španije odrezanih ljudi, brani proti veliki premoči fašistov. Ako bodo Baski vzdržali še dva meseca, potem so rešeni. V slučaju pa da bi bili pregaženi prej, kot bi jim mogla doći pomoč, to ne bo imelo nobenega vpliva na nadaljni razvoj španske vojne. Tudi danes ne predstavlja baškiški front nobene strateške važnosti za naše operacije.

Razlika v načinu vojskovanja je mnogo večja. Fašisti skoncentrirajo vse sile na manjšem sektorju ter udarjajo s strahovito silo in množino. Oni nimajo obsežnejšega pro-

grama, temveč se pehaajo le za trenutnimi uspehi, ki so jim nujno potrebni za zadrževanje demoralizacije njihove mase. Nekoliko uspeha imajo edino še na baškiški fronti, kjer je naša vojska maloštevilna in izmučena. Povsod drugod so njih zelo sistematično pripravljene naskoki brez uspeha. Mešta in vasi zbombardirajo, da ne ostane niti kamen na kamenu. Naskakujejo pod zaščito jakega artiljerijskega ognja in avijonskega bombardiranja vedno v treh linijah. Prva linija naskakuje, druga linija brani prvi liniji povratek in naskakuje, ko je prva linija vsa mrtva. Tretja linija goni drugo linijo v naskakovanje, ko sta obe prvi pokošeni. Ko je pokošena tudi tretja linija, se začne naskok znova v treh linijah z novimi ljudmi. Na primer na manjšo strateško važno točko, ki so jo jim naši vzeli so zaporedoma napravili 8 kontrajurišev, 7 je bilo odbitih in šele pri osmem so se naši umaknili, ker jim je popolnoma zmanjkalo municije. Pri njihovih naskokih pada strahovito mnogo njihovih ljudi. Deloma jih pobijejo njih oficirji, ker se vojaštvo brani borbe na nož, druge pa strašno kosijo naši mitraljezi.

Naša vojna taktika napredovanja je taktika obkroževanja. Mi nikdar ne napadamo na vasi in mesta direktno, nego jih v večjem loku obkrožimo in prisilimo k predaji. Čemu? V mestih in vaseh prebivajo tudi civili in to predvsem revnejši, ker so se bogati že davno poskrili na varnejše. Čemu bi torej ubijali njih in rušili njih domove? Naša naloga je vendar, da jih rešimo iz fašističnega nasilja. Dočim fašisti najbolj obstreljujejo in bombardirajo naselja, čeprav se naše vojaštvo nahaja vselje le v rovinah izven — ne pade iz naše strani nikdar niti ena granata ali bomba v njih naselja, ker mi ščitimo civile, mi ščitimo kulturo in demokracijo. Zato pa smo nujno prisiljeni uporabljati le taktiko obkroževanja, ki je mnogo težja kot direktno napadanje, ker zahteva mnogo več ljudi, več časa in več previdnosti, da ne postanejo naše prednje obkroževalne sile same obkrožene. Toda potrebna nam je ta taktika, mi jo

Nesreča in "vesel dogodek"

Mrs. Myrtle Arrington-ovi v Woodbridge, Va., je v avtni nesreči zlomilo vrat in v tem

stanju je porodila svojega devetnajstega otroka. Prepeljali so jo v bolnišnico, ki naravnal glavno in jo dali v obveze, da je ne more premikati. Zdravniki pravijo, da ima dobre izgleda za okrevanje.

Sreča in nesreča

Ko je šla Ruth Powell v New Yorku po Union St. v trgovino in dospela do Albany Ave., se je utrgal s hiše na vogalu (slika na levi) 400 funtov težak obstrejni okrasek in se pri padcu razdrobil. Mrs. Powell je rešila svoje 7 mesecev staro dete, ki ga je imela v vozičku in

5-letne hčerke. Voziček je z največjo naglico porinila naprej in potegnila hčerko. Rešila je oba otroka, toda nji je kos padajočega kamena zmečkal nogo, ki so ji jo kmalu po nesreči odrezali.

uporabljamo z uspehom in se izpopolnjujemo v nji z vsakim dnem.

Vidite, takšna je borba in življenje španskih borcev za demokracijo, takšna je borba in življenje tudi nas slovenskih prostovoljcev na španskem teritoriju. Toliko za danes, prihodnje pa bom nadaljeval.

Radečan.

RAZNOTEROSTI

Bridgeport, O. — Ne vem, kako srečo imamo pri nas, kajti dežuje skoraj vselej, kadar imamo kako prireditev. Društvo št. 640 SNPJ jo je imelo 9. oktobra. Lilo je ves dan kakor iz skaf. Vzlele temu so imeli obilno udeležbo, in to ne samo mladine, kajti tudi starejša generacija je bila dobro zastopana. Tudi jaz sem se je udeležil, da bi moral ostati doma, ker sem zdaj brez zob. No, pa sem pazil, da nisem govoril in kazal paznote. Tudi plesal sem parkrat.

V soboto 30. oktobra bo imel klub št. 11 JSZ v dvorani na Boydsville priredbo v korist "Proletarca". Upam, da ne bo spet deževalo, kajti naš klub je imel neprimliko v vremenom na skoro vseh svojih prireditvah.

Pridite na to važno prireditev 30. oktobra v korist našega najstarejšega delavskega lista v čimvečjem številu.

Sporod bo otvoril podpisani, na kar bosta Skoffova sinova zaigrala Marseljezo. V tretji točki zaigrajo Joseph in Philip Snoy ter Joe in Stanley Skoff dva slovenska komada. V peti točki bo predvajala na godbeno instrumente dve skladbi Snovejva petorica (Margaret, Joseph, Philip, Fredi in Freda Snoy).

Posamično bodo igrali na piano-harmoniko v svojih nastopih hčerke družin Novak, Pišek, Laportnik in Guzela. Spored bo torej pester in ne dolgo, da bo časa dovolj tudi za plesno zabavo. Izbral bo Tony Straussov orkester.

Člani kluba se trudijo, da bo prireditev v soboto 30. oktobra čimboljše aranžirana, njen uspeh pa odvisi od udeležencev. Ako jo zavedni delavci posetijo kot od njih pričakujemo, bo gmotno in moralno dobro izpadla. Prične se ob 7. zvečer.

Kampanja tukajšnje zadruge dobro uspeva. Večina rojakov se je že vpisala. Kampanjo vodi upravitelj zadruge, oziroma njene tukajšnje podružnice, in pisec tega dopisa. Tukajšnji in tudi nekateri zunanji člani kluba št. 11 so vsi člani zadruge. To je odobravanja vredno, kajti s tem podpirajo svoje podvzetje. — Na radio

postaji WWVA bo zadržna godba spet nastopila v nedeljo 24. oktobra ob 4:30 pop.

Da bo članom zadruge boljše ustrezno, se bodo njene seje vršile v društveni dvorani na Boydsville zvečer vsak tretji petek v mesecu. V Dillonvale, kjer ima zadruge veliko klavirico, pa pošljejo rojake, ki je večak v izdelovanju kranjskih klobas, da nam bo zadruge tudi s tem blagom lahko dobro postregla. Servirali jih bomo že na prireditvi 30. oktobra.

Tukajšnji premogovniki še vedno šepavo obratujejo.

V bližnjem mestu Martins Ferry je nominirala kandidate v občinske urade ljudska stranka. Imajo socialistični municipalni program. Zanje agitira tudi CIO. Kandidat te stranke za župana je prošlo sredo po radiu dobro povedal, kdo je vladar te dežele in kdo vodi solstvo. V naši višji šoli je bilo lani precej homatij in dogodila se je tudi stavka dijakov. Zdaj pa imajo volilce priliko, da šolski odbor spremene. Omenjeni govor je bil socialističen in le škoda, da stranka tod nima postojank, da bi sodelovale v kampanji.

Josefa Snoy.

Louis Zorko na agitaciji v Pennsylvaniji

V pismih na uredništvo piše s. Louis Zorko, ki je na agitacijski turi za Proletarca in J. S. Z., med drugim:

V mnogih naselbinah sem deležen sodelovanja v toliko meri, da mi je bila agitacija jako olajšana. A so tudi kraji, kjer ni bilo toliko kooperacije kot bi jo človek rad. Tudi to je križ, ker nimam avta. S seboj nosim prtljago in rad bi bil založen s knjigami in brošurami, a prenašati vse to iz naselbine v naselbino ni prijetno.

Iz Avelle, Pa., me je peljal na Burgettstown Debeljakov sin. Tu sem se nastanil pri s. Yeram. On in L. Trusnovich sta mi pomagala pri agitaciji. Trusnovich me je vodil po naselbini podnevu. Ko sva odšla, je pozabil, da ima na peči lonce fižola. Ko sva se vrnila, je fižol skakal po peči in lonce pa prosil vode. Fižola ni ravno škoda, ampak lonca, ki je zažrel ko sam vrag.

Iz Burgettstowna sem šel v Moon Run, kamor me je peljal Tony Jeram ml. Tu sem stanoval pri Jeralovih. Oni in Blaž Kovačič so mi pomagali tudi pri agitaciji. V Moon Runu sem imel priliko posetiti sejo društva št. 88 SNPJ. Navzočih je bilo okrog 50 članov. Isti dan popoldne sem se udeležil tudi seje kluba JSZ. Na društveni seji sem imel priliko go-

kritizirajo druge, toda svojih napak in preminjanja nazorov ter prepričanj ne vidijo.

Ker sem bil potreben nekoli-ko počitka, da si oddahnem za nadaljno delo, sem odpotoval na Willock, od tu pa je došel moj načrt pot v Johnstown in okolice. O tem bom poročal v prihodnjem pismu.

Louis Zorko.

Akcije brezposelnih

Chicago, Ill. — Shod, ki je bil oklican za na 16. oktobra, se ni vršil, da si oddahnem za nadaljno delo, sem odpotoval na Willock, od tu pa je došel moj načrt pot v Johnstown in okolice. O tem bom poročal v prihodnjem pismu.

Članstvo kluba brezposelnih vabimo, da se tega shoda udeležijo polnostevilno in prav tako tudi piketiranja pred City Hall. Torej ne pozabite — 23. oktobra!

Joseph Oblak.

Druš. "Slovenski Dom" priredi veselico

Chicago, Ill. — Društvo "Slovenski Dom" št. 86 SNPJ priredi veselico v soboto 13. novembra v Fleinerjevi dvorani, 1638 No. Halsted St. Vabimo nanjo vse rojake. Zabave bo obilo in postrežba dobra.—C.

Kaj je svoboda in demokracija?

Hitler: Nemčija je najbolj demokratska država!

Ameriški KKK: Mi smo za ljudske pravice.

Mussolini: Ljudstvo Italije je svobodnejše ko kdaj prej.

Stalin: Nova sovjetska ustava je triumf demokracije.

Princ Paul: Hrvati, Srbi in Slovenci so svobodni kakor še nikoli v svoji zgodovini.

General Franco: Špansko ljudstvo kopni veselja nad uro, ko bo vsa Španija svobodna in vlada pod mojo roko.

Well, in tako dalje.

Poljski učitelji nezadovoljni

Poljaki so vzgajani v nacionalistični narod. Učitelji morajo pomagati. Toda v začetku oktobra so zastavljali, ker so hoteli nekaj besede, pa je vlada odslavila iz služb voditelje zveze učiteljev. Poljska ima tudi mnogo drugih križev in težav.

PRISTOPAJTE K SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI

NAROCITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00.
pol leta \$3.00

Ustanovljajte nova društva. Deset članov (sic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

V JUGOSLAVIJI SE NIČ NE VEDO O PORODNI KONTROLI

Regent knez Pavle ima vsaj eno brigo manj kot Hitler ali Mussolini, namreč, ni se mu treba bojevati proti rodni kontroli! Kot poročajo starokrajški listi, je Jugoslavija po prirastku prebivalstva na enemu izmed prvih mest v Evropi. Samo še Bolgarija, Grčija in Rumunija so imele večji odstotek rojstev in prirastka prebivalstva, kakor Jugoslavija. Ni ti Mussolini ni mogel z svojo propagando za več rojstev doseči uspeha, kakor ga imajo te štiri, po njegovem mnenju "kulturno" zelo zaostale države.

Državni statistični urad v Beogradu ceni, da ima Jugoslavija zdaj nad 15,000,000

prebivalcev, ob zedinjenju leta 1918 pa jih je imela 11,606,000. Njeno prebivalstvo je torej naraslo od tedaj za nad tri in pol milijona duš. Lani se je število prebivalcev zvišalo za 224,000. Naravno, da so jugoslovanski vladni krogi ponosni na tako visok odstotek prirastka, kajti s takim se ne moreta ponasati ne Italija, ne Nemčija, ampak samo Bolgarija, Grčija in Rumunija, kakor že omenjamo v uvodu tega poročila. Ta prirastek pa bi bil še znatno višji, ako bi bilo zdravstvo v Jugoslaviji vsaj z daleč kar bi moralo biti, kajti umrljivost v tej novi državi je po odstotkih dokaj večja kakor pa na primer v Nemčiji ali v Italiji.

FENCL'S

RESTAVRACIJA IN
KAVARNA

2609 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.

Tel. Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila
Cene zmernne. Postrežba točna.

ZA LICNE TISKOVINE

VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBPNITE NA UNIJSKO TISKARNO

Adria Printing Co.

1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.

Tel. Lincoln 4700

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS.

Danko Angjelinović — I v. Vuk:

PANKRT

(Nadaljevanje in konec.)

Tiho plovejo oblaki, pod mano pa se vijejo in rdeče plogovi divje rože in črnega gloga... nad našimi glavami šepetajo krone dreves...

— Gospod lovec... — me vzbudi iz mojega razmišljanja rezek glas kosmatega Lojzeka.

— Kaj je "Lojzek"?

— Nekaj bi jih rad prosil,

če se ne bodo srdili... — se obotavlja in nekam nespretno miga s suhim rameni. Rdečkaste obrvi pa se dvigajo visoko na razoroženo čelo...

— Zakaj bi se srdili? Če lahko, zelo rad!

— Kaj? ... Ali veste koliko je? ... Zemlje, kaj? ... Po drugi strani — ni... a kravica mi je erknila...

— Kaj ji je bilo?

— Kaj naj bi ji bilo? — po prime Jur. — Metljaj. Ta bo lezen bo nas vse uničila.

— Zakaj, ljudje božji, ne pokličete živinozdravnika?

Dal bi ji injekcije in ozdravila bi.

— Živinozdravnika?! — se s tankimi ustnicami tožno smeje Lojzek, a redke brke mu arše.

— Živinozdravnika? Injekcije! Ali gospod lovec, živinozdravnika in injekcije stanejo danes toliko kakor krava,

a če se pri tem krava erkne, kaj sem potem zaslužil?

— Ni to za človeka siromaka. — vrli z glavo Jur.

Kaj čima naj nato rečem?

— A kaj si hotel, Lojzek?

— preobrnem razgovor.

— Veste... tri otroke imam.

Pred enim mesecem mi je žena, naj ne zamerijo, rodila četrtega. Pa sem si mislil, če bi se kje kaj našlo v mestu... za došlo... pri gospodi... veste... Nekako bi se vzdržalo to zimo, ki pride... Od pol drugega orala ni niti koružnjaka za nas vse... A iogarstvo?

...Nič!

— Hm!

— Če bi vedeli za kakšno družino... za kakšno mesto... veste...

— Hm... Ne vem, Lojzek!

— Če bi... — je vzdihnil resignirano in stresel s koščeni rameni.

— Z oglasom v časopise — dalo bi se.

— Če bi hoteli, lepo prosim... Zelo mi bodo pomagali.

— Dobro, dal bom oglas.

Naenkrat se izpod neba kakor kamen zruši med škorce mali jastreb — ptičar in kakor strela odnese enega v svojih krempljih. Vsi gledamo za njim s prestrašeni očmi, a jastreb izgine nad gozdom. Prestrašena jata se je razletela s prestrašeni krikom po grmovju.

Dal sem oglas in Malčika je dobila mesto pri neki bogati zagrebški rodbini.

Večkrat jo vidim, kako v svoji "pisani" bistranski nošnji zdravi, polna in jedrnatna vleče voziček po mestnih vrtovih. Prsa so ji napeta kakor vzhajajoči kruh... Voziček je ves v belih čipkah in ozaljšan z modrimi židanimi vrvicami.

Ko pridem v Donjo Bistrico in zavrnem k Juru, vidim takoj preko nizke glogove ograje, kako se njeni otroci igrajo blatni in goli po dvorišču in po neograjemem gnojišču.

Njen dojenček se hrani s cuclem...

Tudi malega "pankrt" vidim večkrat v Jurini hiši. Vzrastel je v lepega dečka s črnimi majhnimi očmi kakor dve dozoreli robiti, a plavalas in bledičen. Vzljubljeni so ga kot lastnega otroka, kličejo ga "sinček", a on njih "atek", "mamica". Mala plavalaska in plavoloka ga kliče "bratce", a on njo kakor vsi ostali "sestra".

Nekoč pri lovu se mi je Jur potožil, da se mati za otroka nič več ne briga. Odkar ga je oddala, ga ni več videla, ne obiskala, a kar je še hušje, zadnji čas ne pošilja niti dogovorjenega denarja.

— Kaj hočem? ... Kaj bo s tem siromakom, če ga zapustimo?

A ta majhna in siromakna otroška dušica, ki ni nikdar cucila prave toplote materinega srca in še ni doumela vse težje...

ne podedovanega greha sramote je vzljubila Jura in njegovo ženo, in malo sestrico kakor droben iz snežda vržen goli ptiček topla človeško roko.

— Kaj hočemo? ... je govorila Jurina žena. — Bog nam ni dal sinčka, pa naj bo on naš sinček. Bo pri nas, bo kovač, bo na našem... a če Bog za hoče, evo mu sestrice, pa naj ostaneta na našem gruntu...

Niso vsi ljudje na kmetih takšni. Tudi drugi imajo "pankrt" na hrani in odgoji. Drže si jih radi za tistih nekaj dinarjev, ali pri vsakem grižljaju mu dajo čuti, da so prezirajo otroci sramote in da jih hranijo le zato, ker se jih plača. In v te male duše se počasi zadržava mrznja, strup, bolečina...

Nekoga dne se je pojavil Jur bled in namrgoden. Zepi so bili napeti, polni hršček.

— Kaj je, Jur?

— Kaj? ... Nič. Dobro je! — odgovori mrko kakor da je vgriznil v kislno jabolko, a z rokami krili okrog sebe, kakor da ne ve kam z njimi.

— Baš ni tako dobro, kakor vidim. Poznamo se, Jur! Kaj je?

— No... dobro!... Pa zopet ne dobro!... Evo vzeli so mi mojega, veste, malega. Vzeli so ga in dali na Josipovac, v sirotišnico. Tak...

— No, vzeli so ga... — maha z rokami kakor s težkim kovaškim kladivom. — Kakor da ga mislijo dati v šolo, učiti... kakor da jih pri meni kaj stane. A lahko bi ostal pri meni zastoj... ta!

— Kaj pravi žena?

— Ni hotela dati. Jokala je... Tudi ptička je jokala. Vedno po njem sprašuje... in čaka, da se bo vrnil. Pa ga niso hoteli dati in ne bo ga več nazaj... grize besede iz sebe in bega z očmi sem in tja, da bi se z mojimi ne srečal.

Oba gledava proč.

— Da, prišel sem, da ga vidim. Nisem mogel drugače in tako mi ga je žal... kakor da mi je pravi sinček... siromakec, ptička mala... A sestra ga čaka, da se vrne... in hiša je prazna kakor da je vse pomrlo. Vedno sem mislil. Prišel bo v kovačnico, in bo zmenoj kakor bi koval... Da!... Prišel sem, da ga vidim in sem mu prinesel kruhek, ki sta mu ga sestra in mati poslali... Tak!

—

Nekaj dni pozneje smo lovili tukalice po travniku, ki je poleg ceste, ki vodi iz Donje Bistre k cerkvi na bregu. Sedli smo ob potu, da si nekoliko oddahnemo, a jaz sem se vlegel na hrbet v travo. Nad menoj vedrina in nebeška modrina.

— Lojzek gre! — reče Jur.

— Obrnem se na bok. K nama je prihajal Jurin brat Lojzek in nesel na rokah malo rakvico iz svežih jelovih desek. Sklonil je glavo in stopa počasi. Ko je dospel do nas, obstane, nas pogleda raztreseno, a kosmat obraz se mu skremži v nekaj bolestnega.

— Tvoje, Lojzek? — vprašam.

— Moj, gospod — odgovori zamolklo in stoji počasi s povešeno glavo dalje, noseč na rokah rakvico iz svežih jelovih desk.

Uthnili smo... Ležem zopet na hrbet v travo, kakor da me je kdo udaril po prsih.

— Da... spregovoril Jur. — Žena mu je zopet rodila... in zopet je šla v mesto. Njena gospa je zopet rodila otroka in potrebovala dojiljo. Tako je morala svojega otroka pustiti... tako... Lanko se je prehranilo na cuclju... a to drugo se ni moglo... umrlo je... Da... tako je... Ziveti se mora!

Dolgo sem ležal na hrbtu v travi in s široko odprtimi očmi gledal v modrino neba nad menoj.

Napaka USSR

Glavna napaka USSR je, ker je odpravila privilegij privatnega bogastva. Zato je zdaj na črni listi.

Se ena priredba

Cleveland, O. — Doba izletov in piknikov je konec. Mrzli oblaki krožijo na obzorju ter zakrivajo solnčno luč, katere pojava in izgubila svoj sijaj. Listje na drevju rdeči in odpada, znamenaje jeseni in njenih dolgih, hladnih večerov, v katerih si iščemo zabave v dvoranah in domovih.

Pričele so se zopet priredbe. V S. N. Domu so priredili prvi koncert mladinski pevski zbori. Predzadnji nedeljo je bila koncertna priredba pevskega zbora "Sloga" pod vodstvom vrliga mladega pevcevdca J. Nageljina. Sodelovala sta "Zarja" in "Slovan".

Pevski zbor "Sloga" je še v mladostni dobi, star jedva štiri leta. Ustanovljen je bil leta 1933 na inspiracijo slovenskih komunistov, katerim je bil ob začetku tudi priključen. Pozneje si je zaželel prostosti in postal samostojen zbor. Ostali pa je zvest delavskim smernicam in načelom. V programnih knjižicah, katere so bile izdane ob ti priliki, je označeno med drugim, da je namen zbora gojiti in širiti delavsko izobrazbo in kulturo za boljše bodočnost delavstva. "Zarja" tudi nosi to delavsko načelo. Med priredbo je nastopil ko govornik bivši zagovornik komunistične stranke A. Rupnik iz Collinwooda ter propagiral ustanovitve Farmer-Labor stranke. Za novo delavsko stranko propagirajo tudi socialisti. Sploh je imela ta priredba izrazito načelno delavsko lice, izrazitejšo od priredbe socialističnega pevskega zbora "Svoboda" v Detroitu, pomladi ob 20-letnici, kjer se ni skoro nič poudarjalo, ne s pesmijo in ne z besedo, da nosi ta zbor delavsko načelo.

"Sloga" je v svojem programu odela štiri pesmi: "Delavski pozdrav", "Zaostali ptič", "Uz nakovanje" in "Pomlad". "Zarja" je podala tri in "Slovan" dve pesmi. Skupno so zapeli vsi trije zbori pesem "Svoboda", katere je res mogoče donela v zadovoljstvo občinstva. "Slovan", zbor starih, izvečanih pevcev, je zopet odnesel lavoriko. Zapeli so prijetno.

V duetu sta nastopili Mrs. Hrvatin in Udovič s "Planinar" in "Na tujih tleh" s posrečnim uspehom. Obe posedujeta uglašene, čiste glasove. Walter Lazar se je postavil s "Starčkom" in "Ti si urce zamudila".

V drugem delu je bila vprijeti enodejanska iz francoske revolucije "Na barikadah", pomenljiva, zgodovinska stvarca. Igrica je prilično dobro izpadla.

Med sporedom se je redno oznanjalo z odra posamezne točke in druga sporočila, kot se oznanja tudi pri nekatere drugih organizacijah, da se program bolj zavleče, čemu z odra naznanjati točko za točko, ko so že itak vse tiskane v programnih knjižicah? Ali se ne izdajo programne knjižice radi programa? Opravičeno je naznanjati samo spremembe v programu.

Ti nepotrebni nastopi in paldolge pavze med točkami, katere so po Clevelandu tako udomačene, kvarijo priredbo pravo lice, da je bolj podobna kakemu slavu kot koncertu.

Točke bi se morale vezati in se vlivati druga v drugo, brez čakanja in odlašanja. Kakor je program nastudiran z resnostjo, tako bi se morale vezati tudi vse točke v skupno celoto.

To je bil prvi koncert tega zbora v SND. Do sedaj je ime priredbe v Knaysovi dvorani. Če pogledamo to dvorano in to pevsko skupino se nam zdi, da je avditorij skoro prevelik za te moči. Tudi za "Zarjo" ni premajhen. "Zarja" in "Sloga" sta v prijateljskih odnosih. Večkrat nastopata skupno. Zakaj bi ne stopila še bližje? Velikih načelnih razlik med njima ni. Čemu torej cepiti moči? Skupno bi ustvarili z manjšimi žrtvami veliko več! S tem bi profitirala zbor in avdijsenca. Ali ne?

Še nekaj. "Zarja" se tudi pripravila na svoj veliki dan. Vpriporila bo na Zahvalni dan 25. novembra opereto "Pri zlatem sodčku". Pričetek programa bo ob 3:30 popoldne. To

bo nekaj novega in lepega. Prijatelje in somišljenike na to njeno prireditev že sedaj opozarjamo. Leo Poljšak.

IZ KANSASA

Tako! Končno smo tudi v Kansasu dobili svoj "penzion". Dolgo so krpali tozadevno postavbo v legislaturi, češ, pokazali bomo s tem drugim naprednim industrijskim državam, da tudi mi gremo z "dubom časa naprej". Da pomagamo starim, potrebnim in onemoglim ljudem, kot zahteva "prava civilizacija". V ta namen so nam naložili nakupni davek, o katerem bogatini vedno trdijo, da je najbolj "pošten", — seveda zanje. In ker smo delavci še precej naivni, smo mislili, nekaj pa bo! Sicer ne bo stvar perfektna, toda vsak začetek je skromen. Ko so pa 1. julija pričeli izvajati to novo "človekoljubno" postavbo, smo kar zazijali. Nič ne pričakoval take spake.

Na kratko je stvar ta: Prošilec mora biti nad 65 let star, brez prihrankov in dohodkov, brez luksurijskih predmetov (sem spada tudi stara fardova šajtrga), skratka, popoln bečir. In vseh je to: Če ima služajno bajto, jo mora dati prej prepisati na državo, ki jo vzame po njegovi smrti. Če prošilec udovolji vsem tem "kvalifikacijam", dobi po daljši preiskavi od \$2.66 do \$18 na mesec. V tem je polovica vsote, ki jo prispeva federalna vlada, še všteta. To sem povzel iz poročila okrajne uprave, ki ima v oskrbi izvajanje tega "generičnojnega penziona".

Ko je bilo razglašeno, s kakšno "izdatno" pomočjo je pričela država "pomagati starim potrebnim ljudem", je vseposod precej završalo. Protesti

DVA NADALJNA APELA IZ PARIZA

S sestanka slovenskih prostovoljcev v Španiji. — Za svobodno Slovenijo. — Sklepi prostovoljcev

Prejeli smo sledeča dva dopisa, oba poslana po pošti iz Pariza 7. oktobra t. l.

Sodrug, ki so ju poslali, so večnoma iz komunistične šole, ali bolje, bili so aktivni v komunističnem gibanju v Jugoslaviji. Potrebno je, da se to pove. Naj pa pri tem poudarimo, da je komunist lahko prav tako iskren borcev proti fašizmu v Španiji — v strelskih jarkih v Španiji — kot vsakdo drugi. V tem apelu ne apelirajo na strankarstvo, kot tudi ne apelirajo komunistične stranke v javnem življenju v raznih deželah, ker so taktiko temeljito spremenile. V apelu poudarjajo, da so boreci ne samo za Španijo, ampak ob enem tudi za svobodno, demokratično Slovenijo, za demokracijo in v ta namen za borbo proti fašizmu vseposod. Čitatelji si naj napravijo iz tega dopisa svojo zodbo sami. "Proletarec" pozdravlja vse v Španiji, ki se tam bore za svobodno Španec, ne pa za spletko te ali one vnanje sile. Civilna vojna v Španiji je spremenjena v malo svetovno vojno, ki je nastala ne v korist Španec, ampak v tekmi za koristi prizadetih velesil in njihovih trabantov.

Fašistične in protifašistične velesile so zanje enako odgovorne, to je, klanje v Španiji se podaljšuje zaradi njihovih intrig.

Dopisa se glasita:

VSEM SLOVENSKIM ANTI-FAŠISTOM!

Na današnji večer skupnem sestanku slovenskih prostovoljcev v Španiji se spominjamo vseh zavednih Slovencev v domovini in tujini ter vas najtoplejše pozdravljamo.

Mi slovenski prostovoljci brez ozira na naše politično in versko prepričanje, se enotno, kot en mož borimo za demokracijo in svobodno španskega ljudstva. V tej borbi nas veže in vodi le prepričanje, da je naša tukajšnja borba istočasno tudi del borbe za združeno in svobodno Slovenijo. Naših poslednjih vidnejših uspehov na fronti ne precejujemo in ne popuščajte v dosedanjem pomaganju naše borbe. Nasprotno! Šele sedaj bo fašizem začel uporabljati svoja najgrozovitejša sredstva samo, da za vsako ceno stare svoje oviro, ki obstoji v naših in vaših težnjah po demokraciji. Šele sedaj je nastopila največja potreba za enotni nastop vseh zavednih Slovencev, brez ozira na versko in politično stališče, da se združeno borimo proti združeni nemu fašizmu, ker smo stopili korak bližje k nevarnosti ponovnega prodajanja in razkosavanja slovenske zemlje. Sa-

mo propalce in izdajniki slovenskega naroda, bi mogli v tem odločilnem trenutku ovirati enotno slovensko fronto, za enotno pomoč španski demokraciji in enotno borbo za demokracijo v Sloveniji.

Mi tukajšnji slovenski prostovoljci se zavedamo tega trenutka in skušamo organizirati slovensko "Cankarjevo četo". Zato pozivamo vse slovenske stranke in struje v domovini in tujini, da odpošljejo čimveč naših ljudi v to vojno enoto. Naj bo Cankarjeva četa krst enotne slovenske fronte. Naj bo vsem svetu, visoko dvignjen prapor vseh narodno zavednih Slovencev. Naj bo ona sveta lastnina nas vseh Slovencev brez ozira na politično in versko pripadnost. Ona naj bo naše slovensko srce, ki bije za svobodno in združeno Slovenijo. Naj bo trdna organizacija, za uspeh enotne brobe proti enotnim sovražnikom slovenske zemlje. Mi dajemo svoja življenja za uspeh te borbe, vi dajte vsaj materialno in moralno pomoč.

Slovenski prostovoljci v Španiji vam kličejo: Ne odlašajte! Naj ne bo nobenega pošte-nega in zavednega Slovenca, ki ne bi klical z nami:

Zivel enotni front vseh slovenskih antifašistov!

Zivela združena in svobodna Slovenija!

Zivela Cankarjeva četa v Španiji!

Aragonski front, 26. septembra 1937.

Janez Radečan, S. r. i. Plaza del Altarano 12 N, antitank, Albacete, Espana.

POZIV VSEM SLOVENSKIM PROSTOVOLJCEM V ŠPANIJI!

Na našem večer skupnem sestanku slovenskih prostovoljcev v Španiji, smo sklenili sledeče:

1.) da čim prej osnujemo slovensko "Cankarjevo četo" v Španiji;

2.) da pogostejše dopisujemo vsem slovenskim časopisom v domovini in tujini;

3.) da izdajamo propagandne brošure za vse Slovence izven Španije, v katerih bi opi-

in zgražanje raznih delavskih in humanitarnih organizacij so bili na dnevnem redu. Kansas Allied Workers in druge organizacije zahtevajo od gubernierja Huxmana, da skliče izredno zasedanje legislature, da se izboljša ta postavba, toda on igra ptiča noja. Najprvo je zvrnil odgovornost za to sramotno skrupaculo na republikansko večino v legislaturi. Ampak republikanci mu nocoje ostati dolžni, pa pravijo, da tudi on in njegova demokratska manjšina nosi enako odgovornost. Zabeve za sklicanje izrednega zasedanja legislature pa trdovratno odgovarjajo, da naj se da časa novo postavbo najprvo temeljito preiskusi!

Vtis, da je Kansas beraška država, brez naravnih bogastev in industrije, in zato nimaa sredstev za razne potrebne stvari, ne odgovarja reničel. "Kansas Business" navaja, da je naša država ne samo daleč na prvem mestu v produkciji pšenice v celj Uniji, temveč je prišla zadnje čase na drugo mesto v produkciji olja. Nadkriljuje jo le Oklahoma. Ko pa je bila v zadnji legislaturi predlagana postavba za odvajanje olja, kakršne imajo vse druge države z oljno produkcijo, se je predlog enostavno porinilo na stran, ker bi tak davek škodil "privatni iniciativi". Zato so nam naložili sale tax, ki je bolj "enakomerno".

Da smo dobili nakupni davek namesto obdavčenja bogatih oljnih kompanij, so poskrbeli ljudje Landonovega kova in pa seveda enako republikanski in demokratski poslanci v legislaturi, ki zastopajo interese bogatih kompanij, namesto splošne ljudske koristi.

A. Shular.

Čemu brošure? Poleg "Cankarjeve čete" in rednega dopisovanja vsem slovenskim časopisom, je glavna propagandna naloga odredjena pač njim. Sicer te brošure ne bodo pisane v obliki razprav in učenih člankov, nego le kot zbirka preprostih pisanih doživljanj vseh posameznih slovenskih prostovoljcev. Z dejstvi, z lastnim doživetjem in lastnim primerom moramo dajati vzgled in pogum za borbo tudi onim ljudem, ki danes še malodušno stojijo ob strani. Dejstvo teh naših brošur mora biti za slovenske fašiste ravno tako porazno, kot je porazno dejstvo našega orožja španskemu fašizmu.

Zato je dolžnost vsakega slov. prostovoljca, da sodeluje pri teh brošurah in da napiše čimprej in čimveč o svojem potovanju v Španijo, o svojih doživljanjih v borbi, pri delu, o svojih težkočah, uspehih, žrtvah itd.

Naj napiše to vse tako kot zna, pa čeprav se tako enostavno, saj se samoobsebi razume, da pišemo preprosti vojaki za preproste delavce in kmete. Dalje je dolžnost vsakega, da napiše vse, kar mu je znano o svojih padlih slov. sodrugih. V kolikor mu ni znano, naj povprašuje pri starejših borcih in naj zapiše vse, kar more zvedeti od njih. Pošljite tudi svoje

Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN AND SURGEON

OFFICE HOURS:

At 3724 W. 26th Street

2:00—4:00; 7:00—8:30 Daily

Tel. Crawford 2212

At 1858 W. Cermak Rd.

4:30—6:00 p. m. Daily

Tel. Canal 1100

Wednesday and Sunday by appointments only

Residence Tel.: Crawford 8440

If no answer — Call Austin 5706

Dr. F. Paulich

ZOBOZDRAVNIK

Ordinira vsak dan razen srede od 9. zjutraj do 9. zvečer.

V nedeljo po dogovoru.

PHONE: CICERO 610

2125 SO. 52ND STREET

CICERO, ILL.

BARETINCIC & SON

Tel. 1475

POGREBNI ZAVOD

424 Broad Street

JOHNSTOWN, PA.

PARK VIEW WET WASH LAUNDRY CO.

FRANK GRILL, predsednik

1727-1731 W. 21st STREET

CHICAGO, ILL.

PRVA SLOVENSKA PRALNICA V CHICAGO

Naši vozniki pobirajo perilo po vsem mestu, Cicero in Berwynu in dovažajo čistega na dom

TOČNA POSTREŽBA

DELO JAMČENO

Telefoni: CANAL 7172-7173

OUR FALCON CORNER

Once again we are broadcasting the Falcon News telling you all about the fun we have down here at the Slovene Labor Center every Saturday morning. Our last meeting was very interesting and well attended. We practised our parts for the program on October 24th at the SNPI Hall and if you will attend we will have a pleasant surprise for you.

Our part of the program will be:

Introduction — Elsie Kerk.

Song, International — Falcon Chorus.

Recitation "Ballad of Tom Mooney" — Elaine Torpin.

Song, "Our Black Joe" — Falcon Chorus.

March Song of the Workers — Falcon Chorus.

Announcer, Robert Skavich.

We Falcons are organized for play as well as for work. We take parts in numerous programs throughout the year. In our work we abide by the following pledge: I pledge myself to the Falcon movement, its laws and its principles; to the development of myself and my fellow Falcons in the spirit of comradeship and to the service for the benefit of all.

Friendship, Elsie Kerk, Falcon Quill.

Once again we are broadcasting the Falcon News telling you all about the fun we have down here at the Slovene Labor Center every Saturday morning. Our last meeting was very interesting and well attended. We practised our parts for the program on October 24th at the SNPI Hall and if you will attend we will have a pleasant surprise for you.

WHY ORGANIZE?

As soon as there is an agitation for the unionization of any group of workers the first resort of those who exploit labor is to ask "Why join a union?" The next argument invariably is "Why pay dues in order to get a job?"

Evidently it has never occurred to an employer that it is none of his business what his employees do as long as they do the jobs they are being paid to do. No employer ever asks one of his employees, "Why go to church? Why contribute to the community chest? Why spend your money to go to the movies? Why join the Odd Fellows, the Knights of Columbus or the Sons of Norway, Sweden, Scotland or Chocomia?" But he is always very much concerned when he learns that one of his men has joined a union.

Why organize? The answer is simple. If a worker is not a union man he has no standing before the National Labor Relations Board. He can't take his individual troubles to the board because he cannot claim discrimination because of his unionism. He can't claim a violation of a union agreement because he is not a

party to that agreement. He can't bargain individually because employers do not do business that way. He either takes what the boss offers—or he gets off the job at the boss' order.

Why pay dues? For the same reason the employer pays dues to the Chamber of Commerce, the National Association of Manufacturers, the Civic and Commerce Association, the Citizens' Alliance, the retail this and the master that associations organized for the mutual protection of its members. The employer is organized because he knows he cannot stand alone. He knows he has at his beck and call the combined prestige, power and financial support of a large group just so long as he maintains his affiliations. He cannot be a lone wolf.

A union man pays dues for the same identical reason that his employer pays dues, and the sooner the laboring man gets this into his head the sooner he is going to realize that his boss is not thinking of anyone but himself when he says: "Why join a union? Why pay dues?"

—Minnesota Union Advocate.

DETROIT'S LABOR VICTORY WILL LEAD TO NATIONAL LABOR PARTY

Detroit well deserves the amazing amount of national publicity it is receiving as a result of its remarkable labor progress. It has witnessed the heaviest primary voting in its history as a result of its becoming highly labor conscious.

In the recent primary elections Patrick H. O'Brien, candidate for mayor, ran second with about 40,000 votes behind R. W. Reading, Conservative. All five CIO council nominees won nomination with Maurice Sugar, U. A. W. attorney and Richard Frankenstein, assistant president of U. A. W., finishing among the first nine. The three other council candidates are Tracy M. Doll, R. J. Thomas and Walter P. Reuther, the latter an active member of the Socialist Party.

John W. Smith, former mayor, supported by the A. F. of L. lost out by about 30,000 votes. A compromise between the A. F. of L. and the CIO committees is now in process with a strong possibility that the A. F. of L. will support the labor slate. The decision is expected within a few days. With this combined support the Labor Slate has a very good chance of being elected. This would be a big step towards the formation of a Labor Party. The CIO is highly confident.

Although two Ohio cities, Akron and Canton also have CIO candidates, Detroit takes the prize, it being the fourth largest city in the nation. This is Labor's great opportunity and if it fails this time the hope for national labor dominance may fall flat. If, on other hand, it is victorious it will prove that a great deal can be accomplished in a very, very short time in spite of strong opposition if labor is properly organized for political action.

At this election Labor was fortunate in having the combined support of the Socialist, Communist and other liberal and radical groups.

Mary L. Klarich.

Strike Continues

Still hopeful, strikers at the South Chicago Republic Steel Plant are keeping up their picket line twenty-four hours a day. Around and around they go into the fifth month of continuous picketing. Twenty-four hours a day and night, the men are out, not because they don't want to work but because they want human and decent working conditions and the right to organize.

—Mary Grubish.

It's Truth We Are After

"And the truth shall set you free." Most of us have heard this quotation before, but how many of us have ever stopped to think of what is really meant by the phrase "truth shall set you free." The above quotation is not merely a group of words composed into a sentence. It is the expression of a truth that we should all heed.

Don't make the mistake of trusting a dictator like Mussolini on any promise he makes. Mussolini and Hitler both claim they want peace yet they are the aggressors in Spain since the beginning of the undeclared war.

Mrs. Irene Castle McLaughlin who claims she cannot make a go of it on \$750 a month is merely an example of how extravagantly the rich live.

A workman in a shop does not earn much more than that in a whole year and has to feed and clothe a family of three or more besides himself.

It's too bad the judges didn't send her out to earn her own living for a while instead of giving her alimony.

It is now just about two years that I have been writing for Proletarec. Some people consider it a waste of time studying current political and labor issues and writing about them but I don't and will continue to write because there is more and more to write about as the labor giant begins to stir into action.

—Louise B. Jursey.

THE BOYCOTT

British labor, urged by its National Council of Labor, the supreme coordinating authority of the political and union movements, is boycotting Japanese goods. As less than 5 per cent of the Japanese export are bought in the United Kingdom, the main value of the boycott is its effect upon the dominions and upon the United States where most of the Japanese products are purchased. Labor is rising to the occasion in this country. A complete boycott of Japanese goods in the United States and the British dominions and other non-Fascist countries would bring Japan to her knees—without a war.

Naturally Japan would also be likely to boycott American goods also, or that part of them which she can get along without. Our profiteers would have to take a loss—a relatively small loss. But what does that amount to, as compared with going to war?—The Milwaukee Leader.

REMEMBER THIS

Chicago, Ill. — Friday, October 22nd is the date of the regular monthly meeting of Branch No. 1, JSF, at the Slovene Labor Center. After the meeting there will be a discussion period on Current Events and the Labor Movement with three short fifteen minute speeches by Fr. Zaitz, Josko Oven and Anton Gardien and the rest of the time to be devoted to a general discussion and question period.

Please be prompt so that the meeting will start on time.

Far too little interest is being shown by the younger comrades. We see less of them at each branch meeting. Let's see if we can't get a good attendance at Friday's meeting and take part in the discussion. How about it, members of the Social Study Club?

THE FASCIST CREED

Heywood Brown, in his column "It Seems to Me," writes on the latest report made upon the progress of Franco's crusade to civilize Spain. The report in question comes from a large news agency and carries the caption "With Spanish Insurgent Armies," which would mean that it emanated from an accredited reporter with Franco's forces, and that the report had been duly read and passed by the Spanish rebel censorship.

Franco's Code of Discipline

Franco's foreign legion is made up of Italian and German volunteers and men of many other nations. By chance the organization also included a sergeant who happened to be Spanish. He decided to go back to his own people, and during the fighting around Madrid he slipped across the lines and joined the loyalists. A few days later he was recaptured. Here is the story as passed by Franco's censorship:

"His regiment was called out on parade and he was marched the length of the ranks. Then his bat-

Our Doings Here and There

By Joseph Drasler

There are two important dates you should make notes of. The first is October 24th for the dramatic presentation of Branch No. 1, "Jacob Ruda," at the SNPJ Auditorium and the second is November 21 for the JSF Conference in Waukegan. By the way, some of you probably have not yet heard that the Dramatic Group of Branch No. 1, will also present the drama "Jacob Ruda" in Waukegan after the Conference on the 21st. The Conference is scheduled for 9 A. M. with an afternoon session. In the evening entertain-

ment, refreshments and dancing. Delegates from Branch No. 1, will be elected at Friday's meeting. The Pioneer Lodge, SNPJ, will be represented by Joseph Drasler and Fred Emperl. Fred was one of the most active leaders in the recent Western Felt Strike in Chicago and showed his ability in organizing the men and keeping solidarity among their ranks until the strike, a long and bitter, was settled.

There is still time left for a last minute dash in getting rid of your tickets for "Jacob Ruda."

Missing from the Falcon classes this year is Ernest Drescher, the young chap who, through all of last year's school term, wrote the Falcon Corner column.

Ernest came into our office each Saturday morning with his column very interestingly and well written and would still be doing the same if time permitted. After finishing high school he went out and got himself a job which is keeping him occupied but we still hope to hear from him occasionally. We now have Elsie Kruk, who with the help of some of the other members is preparing the Falcon Corner.

WHERE TO GO

October 24, 1937. — Three act drama, "Jacob Ruda" will be presented by the Dramatic Group of Branch No. 1, JSF, at the SNPJ Auditorium, Chicago.

Saturday, October 30, Branch No. 11, in Bridgeport, Ohio is sponsoring a picnic for the benefit of Proletarec.

Whatsoever Ye Would

When you run across a creature who is nothing but a wreck, and who looks as if the universe had hit him in the neck; don't matter to yourself, "I'll bet the cuss is drinkin' rum," or, "I know it's some bad habit that has put him on the bum." Just remember that you do not know how he was born and raised—you do not know his history, or how his soul was crazed. Perhaps if you had come the way that this old man has come, you too would long ago have been completely on the bum. Therefore, just say unto yourself, when such a one you see, "What would I wish if he were I and myself were he?" You'll discover more religion when you try this golden rule, than the parson used to teach you when you went to Sunday school.—Henry M. Tichenor.

THE EYES HAVE IT!

Some of our novelists seem not to care what they do with their characters' eyes. For instance:

"Her eyes roamed carelessly 'round the room."

"He tore his eyes from her face and they fell on the letter at his feet."

"Their eyes met for a long, breathless moment, and swam together."

"Marjory would often take her eyes from the deck and cast them far out to sea."

—Advance.

WELL DONE

All honors to those Hollywooders who gave the cold shoulder to Mussolini's son on account of his bombing of Ethiopian villages. Hollywooders sometimes make themselves obnoxious but they deserve high commendation in this instance.

The Product of Modern Civilization

NICE FASCISM

The Dictatorship of the Money Bag

What the good folks who accuse Roosevelt of seeking the establishment of a dictatorship mysteriously ignore is that we have had a brand of dictatorship in this country which worked so much more satisfactory than the European brand that it would be the height of folly to abolish it. We have reference to the dictatorship of the money bag.

Ever since the Civil War smashed the coalition of southern planters and western farmers, the government of the U. S. was precisely what Marx called "the board of directors of Capitalism as a whole." Controlling every branch of government through control of the thinking machine of the nation, press, school and church, there was no need for illegal force. Why resort to kicks and blows driving to slaughter sheep who elect bell wethers in the pay of butchers?

If at times the sheep became a bit unruly, as in strikes and wartime, it occasionally became necessary to jail, shoot or lynch a few of them as warning examples. But in normal times, ruling by fooling was sufficient to bring home the wool and mutton without unduly wounding the feeling of the sheep.

Why then, in the name of common sense, substitute the fine Italian hand of native fascism for the mailed fist of the European brand? Why castor oil and concentration camps when castoria and morphine work so much smoother and are considerably cheaper? — American Guardian.

Little Prospect for New Jobs in Our Mineral Industries

In its search for large fields in which jobs can be found for the millions of unemployed the nation must look elsewhere than to the mineral industries. Harry L. Hopkins, Works Progress Administrator, said in releasing a report based on one of a series of research studies being conducted by the WPA's National Research Project.

The report, entitled "Technology and the Mineral Industries" concludes that "taking the mineral industries as a group there seems little chance that the total demand for labor will rise greatly above the levels of the 1920's." The data contained in the report were compiled in connection with a series of studies on "mineral technology and output per man" which are being carried out in co-operation with the United States Bureau of Mines.

In order to forecast whether or not many new jobs are likely to be available in these fields the government experts had to study the supply of various minerals in the ground, the improvement in techniques by which they may be located, and the improvement in methods of extraction permitting the profitable working of lower-grade ores. They found that in coal mining, for instance, the forces making for labor displacement are strong enough to cause concern with respect to the outlook for employment opportunities in that industry. In metal mining also the chances of expansion beyond the level of 1920's seem unfavorable. In oil and gas on the other hand the trends point to an increase in total employment but for the mineral industries as a group they saw small likelihood of a total greatly in excess of the jobs in the 1920's.

It is also pointed out in the report that the growing investment resulting from mechanization requires larger operating units and that the increase in size of units in turn affects the location, and the size of mining towns. It is therefore expected that fewer company towns will be built in the future. "A slow drift from isolated camps to central com-

munities is already under way. More and more of the mine workers will live in permanent towns and ride to work in the surrounding area. The change is due chiefly to the external factors of hard roads and cheap automobiles, but it is facilitated by the centralized operations which the trend of mineral technology is favoring."

Much of the cost of adjustment to technological change, it explains, is done by the workers who look to these industries for a livelihood. "The changes in technique should aid, but do not of themselves guarantee, improvement in working conditions. The degree to which these technical gains are translated into advance of labor standards depends largely upon other factors—upon the economic stability of the mineral industries, on the adequacy of state mining codes, and on the bargaining power of the men."

Even in those instances in which the total volume of labor required remains the same or increases, changes in technology frequently alter occupational requirements within an industry, thus bringing about a turnover in the labor force which means extended periods of unemployment for some and permanent dependency for others, especially the older workers. "The mines will never be a place for weaklings, but the heaviest tasks are the ones most likely to be mechanized. The trend is away from the isolated work of the individual loader and toward work in gangs or crews under increasing supervision. Less independence and more discipline in the miner's task are indicated, less perhaps of sheer strength and of knowledge of the mines and more skill in operating machinery. Men handling heavy machinery, especially of the mobile type, need quick reaction time, a sense of responsibility, and intelligence. Education will be required for an increasing proportion of the operation jobs—a trend that may attract to the mines youths who would otherwise go into surface industry. The changes do not help the older man."

END THE MALSOCIAL SYSTEM

As the human race, are we, in preponderant majority, to consider ourselves nothing better than a lot of betrayers of each other? If the best we can think of is the cheating of our fellowmen, we are each a shamelessly shameful creature; and, worst of all, betraying our better self.

Unless it is for striving to be our best in life, why are we then at all? No one boasts to deliberately want to be a rotter; the opposite is the instinctive and natural intention.

When enabled under any circumstances to be at our best we treat our fellowkind with a decency of wholesome consideration. But, the next we know, it is again time to "go down to business"—and the business of capitalism is founded upon, engendered in, red-handedly steeped in, systematic and organized underhanded and open-handed cheating.

You can't have money-profit minus cheating. That's an impossibility. Often as we hear the term,

there's no such article as a "legitimate" profit. A profit is something filchingly added beyond cost. That adding on is the act of cheating; and, with like acts in the aggregate, causes the whole of our malsocial miseries and miseries.

The result is continuous myriad small wars, eventually concentrating into enormous wars with quantities of blood-spilling and terrible, although avoidable, general trouble.

Rather, therefore, than that our fundamental regard for our fellow-kind is deficient, it is due to customary carelessness in permitting the evil of money-profit to continue that forces most of us to be the cheaters we would, otherwise, not be.

The thing to get rid of, then, is that en masse carelessness—and quit permitting the continuance of that system of cheating called capitalism. Suppose we try that!

—Charles A. Severance.

CHANGE IS NATURAL AND INEVITABLE

It is so hard for some people to entertain the thought of breaking away from what now is. Even the very mild measures proposed by the federal administration are opposed on the ridiculous ground that they are revolutionary.

Some years ago a group of old time westerners were riding over the plains when they suddenly brought up against a wire fence, which was something new in those days and was a portent of the changes that were coming. They began to curse the oncoming civilization. While they were searching their vocabularies for new invectives, a herd of buffaloes appeared in the distance rumbling over the plain. The animals did not see the wire fence, but ran into it, broke it down and continued on their way. This temporary victory of the old west over the new so delighted the plainsmen who were gazing on the little drama that they rose in their stirrups, swung their hats and cheered the buffaloes.

A similar spirit greets all marked advances and new departures.

Yet they come—and they have to come. Unless an acorn rots in the ground it is bound to develop into an oak. Unless society decays, it is bound to evolve—and this means change.

A wise man—one who has good reasoning powers and has his emotions under the control of his reason—does not fight against change as such—Inquires whether the particular change suggested is a good one

or a bad one. With his reason—not with his prejudice—he decides that question. If it is a good change he endorses it. If it will do more harm than good, he opposes it.

—Milwaukee Leader.

SLAVES

They are slaves who fear

to speak

For the fallen and the

weak;

They are slaves who will

not choose

Hatred, scoffing and abuse

Rather than in silence shrink

From the truth they needs

must think;

They are slaves who dare

not be

In the right with two or

three.

—James Russell Lowell.

The real way to prevent war is to make life so much better that its security will be too precious to lose for the sake of better business.

—Pearl Buck.

The difference between the militarists of Japan and those of our great democracy is the difference between a tool in use and one hung on the wall ready for use, oiled and sharpened.